

RAPORT Z WIZYTACJI (ocena programowa)

dokonanej w dniach 10-11 maja 2014 r. na kierunku *zarządzanie* prowadzonym w ramach obszaru nauk społecznych na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym realizowanych w formie studiów niestacjonarnych na Wydziale Zarządzania Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:
przewodniczący: prof. dr hab. Łucja Tomaszewicz – członek PKA
członkowie: dr hab. Bogusław Pławgo – członek PKA
dr hab. Wiesław Ciechomski – członek PKA
mgr Łukasz Łukomski – ekspert ds. formalno-prawnych PKA
Edyta Prociak – ekspert ds. studenckich PKA

Krótką informacja o wizytacji

Polska Komisja Akredytacyjna po raz trzeci oceniała jakość kształcenia na kierunku *zarządzanie* prowadzonym na poziomie studiów pierwszego stopnia na Wydziale Zarządzania Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce.

Wizytacja odbyła się z inicjatywy Komisji w ramach harmonogramu ustalonego na rok akademicki 2013/2014. Rozpoczęcie wizytacji poprzedziło zapoznanie się członków Zespołu Oceniającego z Raportem samooceny przekazanym przez Władze Uczelni, ustalenie podziału zadań w trakcie wizytacji oraz sformułowanie wstępnie dostrzeżonych problemów. W toku wizytacji Zespół spotkał się z Władzami Uczelni i Wydziału prowadzącego oceniany kierunek, analizował dokumenty przedstawione przez Władze Uczelni na potrzeby wizytacji, przeprowadził hospitację zajęć i wizytację bazy dydaktycznej, odbył spotkania ze studentami i pracownikami realizującymi zajęcia na ocenianym kierunku, przeanalizował wylosowane prace dyplomowe i przejściowe.

Załącznik nr 1 Podstawy prawne oceny jakości kształcenia

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

Kryterium 1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku formułowana przez jednostkę*

1.1).

Decyzją nr DSW-3-4001-399/JP/02 z dnia 19 sierpnia 2002 roku Minister Edukacji Narodowej i Sportu udzielił pozwolenia Stowarzyszeniu pod nazwą „Ostrołęcki Ruch Wspierania Przedsiębiorczości” – jako założycielowi – na utworzenie niepaństwowej uczelni zawodowej pod nazwą Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Społeczna w Ostrołęce. Ogólny kierunek działalności to kształcenie na poziomie wyższych studiów zawodowych w specjalności „zarządzanie przedsiębiorstwem”. Termin ważności pozwolenia został ustalony do dnia 30 września 2007 r. Minister Edukacji Narodowej i Sportu wydał w dniu 14 lipca 2004 roku decyzję nr DSW-3-4003-451/rej.107wsz/IW/04, którą dokonał przyporządkowania prowadzonej przez Wyższą Szkołę Ekonomiczno-Społeczną w Ostrołęce specjalności „zarządzanie przedsiębiorstwem” do kierunku *zarządzanie i marketing*. Decyzją z dnia 25

maja 2007 r. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego przedłużył termin ważności pozwolenia do dnia 30 września 2013 r. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego decyzją nr MNiSW-DSW-WUN-6014-22719-1/WM/12 z dnia 30 marca 2012 r. zarządził dokonanie wpisu w rejestrze uczelni niepublicznych i związków uczelni niepublicznych w rubryce „data wydania pozwolenia na utworzenie uczelni albo związku uczelni”: „pozwolenie na czas nieokreślony”.

Strategia Rozwoju Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce wraz z Misją Uczelni zostały przyjęte Uchwałą nr 31/2010/11 Senatu Uczelni z dnia 30 września 2011 r., co jest zgodne z zapisami § 14 Statutu Uczelni. Strategia Uczelni jest rzetelnie przygotowana. Do każdego z celów strategicznych przypisane są cele operacyjne. Trwają przygotowania do opracowania zasad ewaluacji i monitoringu ich realizacji.

Wśród głównych celów strategicznych dostrzec można podejmowanie działań związanych z obniżaniem się popytu edukacyjnego i przede wszystkim – przy nacisku na profil praktyczny – doskonalenie i stała adaptacja oferty dydaktycznej do zmieniających się potrzeb dydaktycznych. Jest to przede wszystkim rozwój kształcenia (ustawicznego) dla dorosłych (25% przychodów Uczelni) oraz rozwój projektów wdrożeniowych na rzecz praktyki, niezbędnych dla praktycznego kształcenia studentów oraz praktycznego doskonalenia kadry dydaktycznej (20% przychodów). Wszystko to oznacza pogłębienie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym i wdrażanie systemu pełnego włączenia praktyków gospodarczych, także zagranicznych w proces dydaktyczny Uczelni.

Zgodnie z deklaracją Uczelni koncepcja kształcenia na kierunku *zarządzanie* jest bezpośrednio związana z Misją Uczelni, którą jest: „Podnoszenie konkurencyjności mieszkańców Mazowsza Północno-Wschodniego na rynku pracy oraz uczestnictwo w jego rozwoju poprzez stwarzanie możliwości uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym”. Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku jest uwidoczniła w przyjętej sylwetce absolwenta, której elementem jest stwierdzenie, iż absolwent przygotowany jest do pracy w charakterze specjalisty organizacji i zarządzania oraz menedżera/ kierownika średniego szczebla zarządzania w przedsiębiorstwach, a także do prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Absolwent kierunku *zarządzanie* ma posiadać wiedzę teoretyczną i praktyczną z zakresu nauk o zarządzaniu i nauk pokrewnych dotyczącą istoty, prawidłowości i problemów funkcjonowania organizacji – przedsiębiorstw, instytucji publicznych. Będzie posiadał umiejętności rozpoznawania, diagnozowania i rozwiązywania problemów gospodarowania zasobami ludzkimi, rzeczowymi, finansowymi i informacjami. Będzie przygotowany do realizacji podstawowych funkcji zarządzania procesami, przedsięwzięciami w organizacji o charakterze gospodarczym i administracyjnym.

W ramach kierunku prowadzone są dwie specjalności: Zarządzanie przedsiębiorstwem i Zarządzanie zasobami ludzkimi. W omawianej koncepcji kształcenia można odnaleźć udział aspektów praktycznych nastawionych na kształtowanie umiejętności. Koncepcja kształcenia właściwie koreluje z przyjętym praktycznym profilem kształcenia oraz jest spójna przede wszystkim z dyscypliną nauki o zarządzaniu jako dyscypliną wiodącą, do której przypisano kierunek.

Zróznicowanie oferty dydaktycznej w postaci dwóch specjalności wydaje się dostateczne biorąc pod uwagę potrzeby przede wszystkim lokalnego rynku pracy.

1.2).

W Raporcie Samooceny stwierdzono, że Uczelnia rzetelnie analizuje oczekiwania i preferencje swoich interesariuszy.

Studenci wizytowanego kierunku mają możliwość wypowiedzenia się w kwestii kształtowania koncepcji kształcenia na kierunku *zarządzanie* podczas posiedzeń organów kolegialnych. Choć nie uczestniczyli w opracowywaniu koncepcji kształcenia od podstaw (i

nie byli zainteresowani zaangażowaniem się w takie prace), to w ich opinii mają możliwość wpływania na kształt programu studiów także metodami nieformalnymi koncentrującymi się głównie na indywidualnych rozmowach z kadrą dydaktyczną. Studenci uważają, że ich opinia jest uwzględniana przez wykładowców podczas sporządzania programów studiów, a koncepcja kształcenia odpowiada zarówno im, jak i ostrołęckim pracodawcom. Zgodnie z wymaganiami ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, właściwy organ Samorządu studenckiego regularnie opiniuje program i plan studiów. Studenci są zainteresowani utworzeniem na Uczelni studiów drugiego stopnia z zakresu zarządzania i uczestniczeniem w określeniu koncepcji kształcenia na tych studiach. Pracownicy uczestniczą w przygotowaniu koncepcji kształcenia w ramach przyjętych procedur akademickich.

Koncepcja kształcenia jest modyfikowana w zależności od przeobrażeń lokalnego rynku pracy oraz zmian wymogów ustawowych, w tym związanych z prowadzeniem kształcenia o profilu praktycznym, tj. np. zwiększeniem wymiaru praktyk zawodowych do co najmniej 3 miesięcy. Cele i programy kształcenia korygowane są odpowiednio do zmieniających się oczekiwań pracodawców. Uczelnia zawarła umowy z kilkunastoma lokalnymi przedsiębiorstwami i instytucjami samorządowymi w zakresie organizacji praktyk zawodowych. Przedstawiciele tych podmiotów aktywnie partycypują w procesie określania koncepcji kształcenia. Choć relacje Władz i środowiska Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce z lokalną społecznością, przedsiębiorcami i władzami miasta nie ujęte zostały w ramy formalne, to są bardzo dobre, także poprzez fakt uczestniczenia nauczycieli akademickich w różnych gremiach i instytucjach lokalnego rynku pracy (por. dalej p. 8), co sprzyja procesowi kształcenia na wizytowanym kierunku nie tylko bezpośrednio w odniesieniu do tworzenia koncepcji kształcenia ale także innych działań, jak np.:

- tworzenie bazy firm i instytucji stwarzających studentom możliwości odbywania praktyk i staży;
- propagowanie systemu darowizn na rzecz Uczelni i stypendiów fundowanych;
- monitorowaniu losów absolwentów pod kątem wykorzystania ich potencjału;
- opracowywanie systemu umożliwiającego włączenie praktyków gospodarczych w proces dydaktyczny Uczelni.

Dobrą współpracę z interesariuszami rynku pracy podzielali także nauczyciele akademicy podczas spotkania z Zespołem Oceniającym (por. p. 4.3).

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1.1)

Koncepcja kształcenia na wizytowanym kierunku jest bezpośrednio związana z misją Uczelni, którą jest podnoszenie – dzięki kształceniu na poziomie wyższym – kompetencji kadr dla konkurencyjności regionu Mazowsza Północno-Wschodniego.

Koncepcja ta w pełni wpisuje się w cele strategiczne Uczelni, rzetelnie opracowane i uwzględniające zmniejszający się popyt edukacyjny.

1.2)

Interesariusze wewnętrzni - nauczyciele akademicy bezpośrednio uczestniczą w tworzeniu koncepcji kształcenia na wizytowanym kierunku w ramach przyjętych procedur akademickich. Studenci wpływają na koncepcję kształcenia poprzez właściwy organ Samorządu Studenckiego, ale także poprzez możliwe w niewielkiej społeczności akademickiej indywidualne rozmowy z nauczycielami akademickimi.

Nieformalne spotkania i rozmowy środowiska akademickiego Szkoły z przedstawicielami rynku pracy pozwalają na wspólne wypracowywanie koncepcji kształcenia.

Kryterium 2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

2.1).

Efekty kształcenia na kierunku *zarządzanie* zostały przyjęte na podstawie Uchwały nr 17/2011/12 Senatu Uczelni z dnia 30 września 2012 r.

Z dokumentacji zawartej w raporcie samooceny oraz przedłożonej w trakcie wizytacji wynika, iż sformułowano kierunkowe efekty w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Zostały one jednak odniesione do efektów obszarowych właściwych dla profilu ogólnoakademickiego, co jest nieprawidłowe bowiem kierunek posiada profil praktyczny. Uczelnia jednak przedstawiła po wizytacji PKA, a przed sporządzeniem niniejszego Raportu, materiał uzupełniający, gdzie już właściwie - z punktu widzenia wymogów KRK - przyporządkowano efekty kierunkowe do efektów obszarowych dla profilu praktycznego.

W dokumentacji zawartej w raporcie Samooceny oraz przedłożonej w trakcie wizytacji nie uwzględniono wyodrębnienia szczegółowych/przedmiotowych efektów kształcenia. W kartach przedmiotów w części dotyczącej efektów kształcenia przywołano jedynie efekty kierunkowe, do których odnosi się dany moduł/przedmiot. Takie podejście uniemożliwiało ocenę zgodności kierunkowych i szczegółowych efektów kształcenia oraz ich zgodności z wymogami KRK. Uczelnia jednak przedstawiła po wizytacji PKA, a przed sporządzeniem niniejszego Raportu, materiał uzupełniający, gdzie zawarto zestaw zmodyfikowanych kart przedmiotów. W ich ramach wyodrębniono szczegółowe efekty kształcenia i odniesiono je do efektów kierunkowych a także obszarowych. Na podstawie takiego zestawienia i samej treści efektów szczegółowych można stwierdzić, iż właściwie przyporządkowano szczegółowe efekty kształcenia w zakresie wiedzy umiejętności i kompetencji społecznych efektem kierunkowym. Należy jednak zauważyć, iż właściwe byłoby także formalne podzielenie efektów szczegółowych na te trzy kategorie, szczególnie ze względu na ułatwienie ich identyfikacji przez interesariuszy zewnętrznych, w tym przede wszystkim studentów.

Obecna struktura efektów kierunkowych i szczegółowych w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych jest zgodna z wymogami KRK. **Od strony formalnej byłoby zasadne bardziej wyraźne eksponowanie w kartach przedmiotów podziału szczegółowych efektów kształcenia na efekty w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.**

Odnosząc zestaw zakładanych kierunkowych efektów kształcenia do omawianej wyżej koncepcji kształcenia wyrażającej się w deklaracji Uczelni, sylwetce absolwenta, przyjętym profilu kształcenia praktycznego i proponowanych specjalnościach można zauważyć pewną niespójność. Występuje niedobór efektów w zakresie umiejętności w stosunku do efektów w zakresie wiedzy nie tylko w ujęciu ilościowym: przewidziano 23 efekty w zakresie wiedzy i tylko 15 efektów w zakresie umiejętności i choć sama taka proporcja w odniesieniu do profilu praktycznego może budzić wątpliwości, to jednak istotniejsze jest, iż w ramach efektów związanych z umiejętnościami nie przewidziano wystarczającego udziału praktycznych efektów bezpośrednio związanych z dyscypliną nauki o zarządzaniu jako dyscypliną wiodącą dla ocenianego kierunku. I tak należy zauważyć, iż:

- znaczna część efektów kierunkowych w zakresie umiejętności związana jest raczej z dyscypliną ekonomia(K_U02; K_U03; K_U04; K_U08; KU_09);
- część efektów kierunkowych w zakresie umiejętności odnosi się przede wszystkim do umiejętności językowych (K-U11; K_U13);

- część efektów kierunkowych w zakresie umiejętności posiada charakter kompetencji społecznych - polegających na ocenie własnych działań (K_U15), czy umiejętności działania w zespole (K_U06);
- wśród kierunkowych efektów kształcenia uwzględniono umiejętnościami przygotowania wystąpień ustnych (K_U12).

Biorąc pod uwagę liczbę, ale przede wszystkim strukturę kierunkowych efektów kształcenia w zakresie umiejętności należy stwierdzić, iż nie ma pełnej spójności pomiędzy zestawem zakładanych efektów kształcenia a przyjętą koncepcją kształcenia, określoną praktycznym profilem kształcenia. Występuje niedobór kierunkowych efektów kształcenia w zakresie umiejętności związanych z dyscypliną nauki o zarządzaniu.

Uczelnia sformułowała zarówno kierunkowe, jak i przedmiotowe/modułowe efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. W dokumentacji programu kształcenia zbudowano matrycę efektów kształcenia, w ramach której kierunkowym efektem kształcenia przyporządkowano poszczególne moduły/przedmioty. Analiza tej matrycy powiązań wskazuje, iż wszystkim zakładanym kierunkowym efektem kształcenia przyporządkowano określone moduły kształcenia. Uwzględniono w tym również seminarium dyplomowe i praktykę zawodową. W uzupełnionej dokumentacji kart przedmiotów uwzględniono przypisanie poszczególnym efektem kierunkowym określonych efektów szczegółowych/przedmiotowych. Analiza treści szczegółowych efektów kształcenia w powiązaniu z przypisanymi im efektami kierunkowymi wskazuje, iż występuje spójność kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia.

W Raporcie Samooceny oraz w innych dokumentach przekazanych w trakcie wizytacji Uczelnia nie wyeksponowała aspektu uwzględnienia wymagań rynku pracy w zakresie formułowania zakładanych efektów kształcenia. Choć nie przeprowadzono badań co do potrzeb pracodawców w zakresie struktury efektów kształcenia proponowanych na ocenianym kierunku, to Władze Uczelni powołują się na dyskusje, rozmowy i oceny prowadzone z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego w ramach bezpośredniej współpracy wynikającej z uczestnictwa Władz Uczelni w pracach różnych gremiów i instytucji rynku pracy. Dobrą współpracę z pracodawcami potwierdzili także nauczyciele akademicy w spotkaniu z Zespołem Oceniającym. Zespół Oceniający nie posiadał jednak dokumentacji dla jednoznacznej oceny, czy przyjęty zestaw kierunkowych i szczegółowych efektów kształcenia dla kierunku *zarządzanie* o profilu praktycznym odpowiada potrzebom rynku pracy.

Jak wskazano wyżej, Uczelnia przedstawiła jednoznaczne przyporządkowanie kierunkowych efektów kształcenia do efektów szczegółowych tak w zakresie wiedzy, jak i umiejętności oraz kompetencji społecznych. Analiza treści celów kształcenia i szczegółowych efektów kształcenia dla poszczególnych modułów kształcenia, w tym praktyki zawodowej oraz powiązań kierunkowych i szczegółowych efektów kształcenia jednoznacznie wskazuje, iż realizacja celów i szczegółowych efektów kształcenia zapewni możliwość osiągnięcia kierunkowych efektów kształcenia.

W pierwotnej dokumentacji zawartej w Raporcie Samooceny i przedstawionej podczas wizytacji brakowało sylabusu praktyk zawodowych a zatem brakowało sformułowania efektów szczegółowych dla praktyki zawodowej. Pierwotnie także praktyki zawodowej nie umieszczono w matrycy efektów kształcenia. Jednakże w ramach wspomnianego wyżej uzupełnienia dokumentacji Uczelnia przedstawiła sylabus praktyki zawodowej, w ramach którego sformułowano szczegółowe efekty kształcenia dla modułu praktyki oraz przypisano je do kierunkowych efektów kształcenia. Praktykę zawodową prawidłowo ujęto także w

macierzy efektów kształcenia. W tej sytuacji można stwierdzić, iż uchybienia związane z uwzględnieniem praktyki zawodowej usunięto i obecnie właściwie wpisuje się ona w system umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

Praktyki zawodowe mają przyczynić się do rozwijania umiejętności tworzenia przedsiębiorstwa i zarządzania biznesem w zakresie : budowy koncepcji firmy, analizy zasobów wewnętrznych i struktury organizacyjnej firmy, planowania i budowy strategii przedsiębiorstwa, zarządzania produkcją, personelem i finansami, analizy rynku, techniki promocji i marketingu, realizacji przedsięwzięć innowacyjnych i pozyskiwania nowych technologii, analizy otoczenia przedsiębiorstwa i lokalnych uwarunkowań rozwoju, kształtowania lokalnego klimatu biznesu, inicjowania relacji sieciowych i publiczno - prywatnego partnerstwa.

Cele ogólne praktyki zawodowej to: zdobycie odpowiedniego zasobu spostrzeżeń i doświadczeń zawodowych, przyswojenie wiedzy o funkcjonowaniu zakładów pracy, a także poznanie specyfiki pracy na różnych stanowiskach, weryfikowanie zdobytej wiedzy teoretycznej w praktyce, zdobycie pierwszych doświadczeń w samodzielnym i zespołowym wykonywaniu obowiązków zawodowych, poznawanie środowiska zawodowego, nabywanie umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach oraz rozwiązywanie konfliktów zawodowych, poznanie zakładu pracy, jego organizacji oraz systemu zarządzania, wdrażanie do wykonywania zadań zawodowych na stanowisku pracy odpowiadającym specjalności studiów, nawiązanie kontaktów zawodowych, możliwych do wykorzystania podczas poszukiwania pracy. Student ma prawo złożyć swoje propozycje dotyczące terminu i miejsca odbywania praktyk zawodowych. Decyzję w sprawie skierowania studenta do wskazanego przez niego miejsca odbywania praktyk oraz zmiany terminu praktyki podejmuje upoważniony do tego nauczyciel akademicki.

Zestawy efektów kształcenia zarówno kierunkowych, jak i szczegółowych/ przedmiotowych nie są dostępne na stronie internetowej Uczelni, są dostępne w Dziekanacie Uczelni i w kancelarii. Podczas wizytacji Rektor zapewnił, że poprawiona wersja sylabusów zostanie udostępniona także na platformie edukacyjnej. Takie szerokie udostępnienie efektów kształcenia powinno być dokonane jak najszybciej

2.2).

Analiza zarówno kierunkowych, jak i szczegółowych efektów kształcenia wskazuje, iż zostały one sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne. Przyjęte w kartach modułów (sylabusach przedmiotów) zasady formułowania celów kształcenia, efektów szczegółowych, treści kształcenia oraz stosowania wzajemnych odniesień mają prawidłową konstrukcję i zawierają wystarczający zakres informacji.

2.3).

Weryfikacja efektów kształcenia następuje w toku sesji egzaminacyjnych, odbywania praktyk studenckich oraz egzaminu dyplomowego. Podstawowe zasady stosowanego systemu oceny efektów kształcenia zostały zawarte w Regulaminie studiów. Ujęto w nim ogólne zasady prowadzenia zaliczeń i egzaminów, zasady zaliczania poszczególnych modułów, semestrów jak i całości studiów, uregulowano skalę stosowanych ocen.

Zgodnie z § 21 Regulaminu studiów okresem zaliczeniowym jest semestr. Warunkiem zaliczenia semestru jest spełnienie wszystkich wymagań (zaliczenie zajęć, egzaminów, praktyki) określonych w planie studiów dla danego roku nauki. Student ma prawo uczestniczyć w zajęciach, zaliczać i zdawać egzaminy z dowolnego przedmiotu przewidzianego w planie studiów, o ile zdał egzaminy i uzyskał wszystkie zaliczenia

warunkujące udział w tych zajęciach. Student zdaje egzamin u prowadzącego zajęcia bądź wskazanych przez senat nauczycieli akademickich. Warunkiem uzyskania punktów przypisanych danemu przedmiotowi jest osiągnięcie założonych efektów kształcenia potwierdzone zaliczeniem przedmiotu. Punkty są przyporządkowane wszystkim przedmiotom występującym w programie nauczania, które podlegają ocenie.

Zgodnie z Raportem Samooceny oceny efektów kształcenia w ramach danych przedmiotu dokonuje prowadzący w sposób zgodny z zasadami opisanymi w karcie przedmiotu i przedstawianymi studentom na początku semestru. W kartach przedmiotów określono formy weryfikacji efektów kształcenia. Łączna analiza form weryfikacji efektów kształcenia zawartych w kartach przedmiotów oraz Regulaminu studiów umożliwia potwierdzenie, iż Uczelnia posiada przejrzysty system oceny efektów kształcenia, który pozwala weryfikować poziom realizacji zakładanych celów i efektów kształcenia.

Na podstawie informacji uzyskanych podczas wizytacji od przedstawicieli Uczelni ustalono, iż studenci są zapoznawani z warunkami zaliczania poszczególnych przedmiotów przez prowadzących na pierwszych zajęciach z danego przedmiotu. **Słabością systemu udostępniania informacji o systemie oceny efektów kształcenia jest wspomniany wyżej brak udostępnienia w formie elektronicznej kart przedmiotów zawierających opis form weryfikacji efektów kształcenia.**

System weryfikacji efektów kształcenia obejmuje wszystkie ich kategorie tj. wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne. W kartach modułów określono w formie zestawienia tabelarycznego dla poszczególnych kategorii efektów kształcenia jakie formy weryfikacji są im przypisane. W omawianym zestawieniu tabelarycznym poszczególne formy weryfikacji odniesiono do grup efektów kierunkowych danego typu, które realizowane są w ramach danego przedmiotu/modułu. Zastosowane podejście niewątpliwie zapewnia możliwość weryfikacji efektów z zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych i spełnia wymagania w tym zakresie. Przyjęte podejście zakłada, iż wszystkie szczegółowe efekty danego typu są weryfikowane przy pomocy tych samych form weryfikacji. **Warto rozważyć przypisanie formy weryfikacji bezpośrednio poszczególnym efektom szczegółowym,** gdyż dla poszczególnych efektów (zwłaszcza w zakresie umiejętności) wydaje się zasadne stosowanie specyficznych dla danego efektu form weryfikacji.

Ogólne ramy formułujące zasady weryfikacji zakładanych efektów kształcenia zostały ujęte w Regulaminie studiów. Ukończenie studiów na ocenianym kierunku związane jest z przygotowaniem pracy dyplomowej i egzaminu dyplomowego. Pozytywne oceny uzyskane ze wszystkich etapów kształcenia są warunkiem ukończenia całego procesu kształcenia. Można zatem potwierdzić, iż system weryfikacji efektów kształcenia jest kompletny, obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia oraz wszystkie etapy kształcenia.

W opinii studentów system oceny efektów kształcenia jest dostępny zarówno w sylabusach, do których mają stały dostęp, jak również jest omawiany przez prowadzącego na początku zajęć dydaktycznych. Dostęp do systemu oraz kryteriów oceniania studenci uznają za satysfakcjonujący. Zakres oraz formy poszczególnych egzaminów wynikają z sylabusów. Wiedza przekazywana podczas zajęć oraz zdobywane umiejętności w pełni korespondują z wymaganiami podczas zróżnicowanych form sprawdzania wiedzy studentów.

Zgodnie z Regulaminem studiów ukończenie studiów następuje po złożeniu z wynikiem pozytywnym wszystkich zaliczeń i egzaminów objętych planem studiów oraz po złożeniu pracy dyplomowej (licencjackiej) i zdaniu egzaminu dyplomowego. Etapy i procedury weryfikacji efektów kształcenia także zostały określone w Regulaminie studiów. Regulamin określa, że okresem zaliczeniowym w uczelni jest semestr. Do zaliczenia semestru stosuje się punktowy system wyrażania osiągnięć studenta ECTS. Warunkiem zaliczenia semestru jest

uzyskanie określonej liczby punktów ECTS, jak również pozytywnych ocen i zaliczeń ze wszystkich przedmiotów przewidzianych w planie studiów. Warunkiem uzyskania punktów przypisanych do przedmiotu jest osiągnięcie założonych efektów kształcenia.

Proces dyplomowania jest opisany w Regulaminie studiów, ale także w Załączniku nr 1 do Regulaminu Studiów zatytułowanym „Zasady organizacji egzaminu dyplomowego (licencjackiego) Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce” w dokumentacji ściśle określono zasady przystępowania do egzaminu dyplomowego, zasady jego przeprowadzania oraz ustalania wyniku.

Egzamin dyplomowy odbywa się przed komisją powołaną przez rektora, złożoną z przewodniczącego i dwóch nauczycieli akademickich (promotora i recenzenta pracy). Przewodniczącym komisji jest dziekan lub pracownik dydaktyczny uczelni posiadający przynajmniej stopień naukowy doktora. Wynik egzaminu dyplomowego stanowi średnią ocen uzyskanych z poszczególnych odpowiedzi ustnych wpisanych do protokołu. Ogólny wynik studiów, który wpisywany jest w protokole i na dyplomie ukończenia studiów wyższych jest wypadkową (średnią ważoną): średniej ocen z egzaminu i zaliczeń przedmiotów nie kończących się egzaminem, oceny pracy dyplomowej, oceny egzaminu licencjackiego. W trakcie egzaminu dyplomowego zadawane są 3 pytania: dwa pytania związane z przedmiotami kierunkowymi studiów i jedno pytanie związane z tematyką pracy. Analiza procesu dyplomowania w trakcie wizytacji PKA potwierdziła prawidłowość stosowanego systemu dyplomowania, w tym formułowania pytań zgodnie z założeniami dokumentów regulujących ten proces.

Poddane oglądowi karty okresowych osiągnięć studenta oraz protokoły zaliczenia przedmiotu pozwoliły na stwierdzenie, że są one prowadzone poprawnie. W wybranych losowo teczkach absolwentów znajdują się wymagane dokumenty związane ze złożeniem egzaminu dyplomowego. Analiza dyplomów i suplementów oraz protokołów egzaminu dyplomowego wykazała, że sporządza się je poprawnie. W losowo wybranych teczkach brakowało ankiet osobowych, co warunkuje § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 201, poz. 1188). Uczelnia powinna niezwłocznie te dokumentacje uzupełnić.

Zasady oceny pracy studentów określone są w Regulaminie studiów WSES. Wszystkie formy zajęć w ramach przedmiotów przewidzianych planem studiów podlegają ocenie. Zgodnie z Regulaminem studiów nauczyciel akademicki prowadzący zajęcia ma obowiązek przedstawić studentom na początku semestru szczegółową metodę oceniania ich pracy oraz wymagania, jakie student będzie musiał spełnić, aby uzyskać zaliczenie z danego przedmiotu. W Regulaminie studiów została przyjęta skala ocen w klasycznym zakresie od 2 do 5. W kartach przedmiotów uwzględniono formy weryfikacji efektów kształcenia, ale także część „Kryteria oceny”, gdzie najczęściej formułuje się zasady jakemu procentowi opanowania wiedzy odpowiadają poszczególne oceny. W celu zabezpieczenia dokumentacji związanej z przebiegiem procesu dydaktycznego nauczyciele akademicy zobowiązani są przechowywać prace kontrolne studentów (testy, kolokwia, prace studentów), przynajmniej przez okres 1 roku akademickiego.

Wystandaryzowaniu ocen sprzyja przyjęta zasada, iż kontroli warunków i przebiegu egzaminów/zaliczeń dokonuje Dziekan. Ważne jest także, iż zgodnie z Regulaminem studiów wyniki egzaminów i zaliczeń z przedmiotu przekazywane są studentom bezpośrednio po zaliczeniu/egzaminie lub są ogłaszane poprzez wywieszenie na tablicy ogłoszeń najpóźniej po 7 dniach, licząc od dnia, w którym odbyło się zaliczenie przedmiotu. Ponadto, zgodnie z Regulaminem studiów studentowi przysługuje w ciągu trzech dni prawo odwołania się do Dziekana Wydziału, który może zarządzić komisyjne na wiosek studenta sprawdzenie uzyskanych przez studenta wyników. W ciągu siedmiu dni od daty egzaminu student, który

zgłasza uzasadnione zastrzeżenia co do bezstronności, formy, trybu lub przebiegu egzaminu, ma prawo złożyć wniosek o przeprowadzenie egzaminu komisyjnego. Egzamin komisyjny powinien odbyć się w terminie do czternastu dni od daty złożenia wniosku. Dziekan może również z własnej inicjatywy zarządzić egzamin komisyjny, który ma formę egzaminu ustnego.

Analiza struktury ocen z ostatniej sesji egzaminacyjnej oraz egzaminu dyplomowego przedstawiona jest poniżej.

	Sesja egzaminacyjna						Egzamin dyplomowy			
	(2,0) ndst	(3,0) dost	(3,5) dost+	(4,0) db	(4,5) db+	(5,0) bdb	(2,0) ndst	(3,0) dst	(4,0) db	(5,0) bdb
Liczba ocen	115	579	234	635	447	668	0	6	78	10

W przypadku ocen z sesji egzaminacyjnej zwraca uwagę najwyższy udział ocen bardzo dobrych. Sytuacja ta wskazuje na potrzebę szczegółowej analizy ocen z poszczególnych przedmiotów oraz refleksji, czy poziom wymagań nie powinien być podniesiony.

W dokumencie Zasady organizacji egzaminu dyplomowego (licencjackiego) Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce sformułowano – jak wspomniano wyżej - zasady określania ogólnego wyniku studiów, który wpisywany jest w protokole i na dyplomie ukończenia studiów.

Podsumowując można potwierdzić, iż stosowane oceny oraz wymagania stawiane studentom są wystandaryzowane.

Uczelnia prowadzi część zajęć w formie e-learningu. Jednak żadne przedmioty nie są realizowane wyłącznie w tej formie. Przyjęto zasadę, iż liczba godzin zajęć dydaktycznych na studiach niestacjonarnych, prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, wynosi około 40%. Weryfikacja efektów kształcenia na odległość następuje w ramach ogólnych form przyjętych dla danych przedmiotów. W sylabusach przedmiotów ujęto w bilansie czasu pracy studentów, e-learning, nie uwzględniono jednak specjalnych form weryfikacji efektów kształcenia uzyskiwanych w drodze kształcenia na odległość.

Spośród 118 osób, które rozpoczynały studia na kierunku *zarządzanie* w roku akademickim 2010/2011, ukończyły je 94 osoby. Uczelnia przedstawiła przyczyny odsiewu: brak uzyskanych wymaganych zaliczeń przedmiotów w określonym terminie – 15 osób, rezygnacja - 6, urlop dziekański -3. Z informacji tej wynika, iż występuje dość znaczny udział studentów, którzy przerywają studia ze względu na niedostateczne postępy w nauce co świadczy o wymaganiach stawianych przez Uczelnię w procesie oceny osiągnięcia efektów kształcenia.

Na podstawie informacji uzyskanych podczas wizytacji można stwierdzić, iż ezawarte informacje na temat stosowanego systemu oceny efektów kształcenia są zawarte w sylabusach przedmiotów. Sylabusy te są dostępne w Dziekanacie i w kancelarii. Rektor zapewnił, że po ich poprawieniu zostaną one udostępnione także na stronie internetowej. Należy zauważyć, iż takie szerokie udostępnienie stosowanego systemu ocen efektów kształcenia powinno być dokonane jak najszybciej.

2.4).

Z rozmowy przeprowadzonej z Rektorem w trakcie wizytacji wynika, iż Uczelnia dotychczas nie posiadała opracowanej formalnej procedury badania losów absolwentów,

natomiast decyzję o dokonaniu takiej analizy podjęto we wrześniu 2012 roku. Uczelnia przedstawiła „Raport z badania losów absolwentów Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce”. Wynika z niego, że ocena losów absolwentów została przeprowadzona w okresie od marca do maja 2013 roku. Wykorzystano kwestionariusz składający się z 26 pytań. Przebadano łącznie 87 absolwentów, co stanowi 7,5% wszystkich absolwentów. Ankieta była dystrybuowana podczas spotkania z absolwentami oraz na portalach społecznościowych.

Otrzymane wyniki badania ankietowego Władze Uczelni odczytują optymistycznie, wynika z nich, iż studenci dobrze radzą sobie na rynku pracy. Były one również dyskutowane na spotkaniu Rady Naukowej. Rektor stwierdził, iż jego kontakty z gremiami gospodarczymi oraz jako członek Powiatowej Rady Zatrudnienia pozwalają na uzyskanie wielu informacji o losach absolwentów Uczelni, zadeklarował także uregulowanie formalne zasad monitorowania losów absolwentów, które znalazło swoje odzwierciedlenie w Systemie zapewnienia jakości kształcenia.

Należy stwierdzić, iż Uczelnia wykonała obowiązek monitorowania karier absolwentów na rynku pracy, jednak niezbędne jest stosowanie określonych procedur w tym zakresie.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Uczelnia gromadzi dokumentację weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia w formie prac przejściowych. Przedłożona dokumentacja nie obejmowała wszystkich zakładanych w sylabusach przedmiotów form weryfikacji efektów kształcenia. Generalnie prace zaliczeniowe i egzaminacyjne były prawidłowo formułowane oraz ocenione przez prowadzących zajęcia. W części prac pisemnych przygotowywanych samodzielnie przez studentów nie zachowano zasady podawania źródeł, co utrudniało ocenę samodzielności prac. Analiza części przedłożonych prac zaliczeniowych i egzaminacyjnych wykazała odchylenia od normalnego rozkładu ocen z wysokim udziałem ocen bardzo dobrych. Należy dokładać większej staranności w gromadzeniu dokumentacji wszystkich zakładanych w kartach przedmiotów form weryfikacji efektów kształcenia.

Na podstawie przeanalizowanych prac dyplomowych można stwierdzić, iż dobór tematyki można najczęściej uznać za właściwy z punktu widzenia kierunku studiów i specjalności studenta. Zdarzają się prace nie w pełni zgodne ze specjalnością wybraną przez studenta, jednak osadzone w dyscyplinie nauk o zarządzaniu właściwej dla ocenianego kierunku studiów. Poziom prac można określić jako zróżnicowany, ale spełniają one podstawowe wymogi stawiane pracom licencjackim. Struktura prac jest najczęściej prawidłowa. Mocną stroną większości prac jest uwzględnianie części empirycznej, choć część ta w większym stopniu powinna uwzględniać przedstawienie stosowanych metod badawczych oraz wnioski własne autora. Wystąpiły bowiem przypadki, gdy w części empirycznej przedstawiono raczej opis określonej organizacji na podstawie danych źródłowych. Tym niemniej przeanalizowane prace spełniają podstawowe wymogi.

2.5).

Nie formułowano zaleceń.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego (ocena: *znacząco*)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1)

Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku generalnie właściwie koresponduje z przyjętym praktycznym profilem kształcenia oraz jest spójna z dyscyplinami naukowymi do których przypisano kierunek.

Obecna struktura efektów kierunkowych i szczegółowych w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych jest zgodna z wymogami KRK. Byłoby zasadne bardziej wyraźne eksponowanie w kartach przedmiotów podziału szczegółowych efektów kształcenia na efekty w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

Biorąc pod uwagę liczbę, ale przede wszystkim strukturę kierunkowych efektów kształcenia w zakresie umiejętności należy stwierdzić, iż występuje niedobór zakładanych kierunkowych efektów kształcenia w zakresie umiejętności związanych z dyscypliną nauki o zarządzaniu.

2.2)

Analiza zarówno kierunkowych, jak i szczegółowych efektów kształcenia wskazuje, iż zostały one sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne.

2.3)

Analiza form weryfikacji efektów kształcenia zawartych w kartach przedmiotów oraz Regulaminu studiów potwierdziła, iż Uczelnia posiada przejrzysty system oceny efektów kształcenia, który pozwala weryfikować poziom realizacji zakładanych celów i efektów kształcenia. Warto rozważyć przypisanie form weryfikacji bezpośrednio poszczególnym efektom szczegółowym, w szczególności dotyczy to weryfikacji efektów kształcenia uzyskiwanych za pomocą kształcenia na odległość.

2.4)

Uczelnia wykonała obowiązek monitorowania karier absolwentów na rynku pracy, jednak niezbędne jest sformalizowanie procedur w tym zakresie.

Kryterium 3. Program studiów a możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

3.1).

Na kierunku *zarządzanie* studia I stopnia realizowane jest kształcenie o profilu praktycznym. Kształcenie trwa 6 semestrów i jest zróżnicowane w ramach dwóch specjalności – Zarządzanie przedsiębiorstwem i Zarządzanie zasobami ludzkimi. W dokumentacji programu kształcenia zawarto „Matrycę efektów kształcenia” przyporządkowującą do kierunkowych efektów kształcenia poszczególne moduły kształcenia z uwzględnieniem praktyki zawodowej i seminarium dyplomowego. Można stwierdzić, iż dobór modułów kształcenia/przedmiotów ściśle podporządkowano strukturze zakładanych celów i efektów kształcenia. Na podstawie macierzy efektów kształcenia można potwierdzić, iż wszystkim kierunkowym efektom kształcenia przypisano odpowiednie moduły kształcenia. Na podstawie analizy treści kształcenia zawartych w kartach przedmiotów/sylabusach dla poszczególnych modułów można zakładać, iż istnieją warunki do osiągnięcia wszystkich zakładanych szczegółowych efektów kształcenia i w konsekwencji efektów kierunkowych.

W opiniach studentów przedstawionych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym program studiów jest logicznie skonstruowany i zakłada systematyczny rozwój nabywanych umiejętności. Wszystkim przedmiotom przypisane są ECTS, które zdaniem osób obecnych na spotkaniu odzwierciedlają nakład pracy niezbędny do uzyskania zdefiniowanych efektów kształcenia. Regulamin studiów przewiduje możliwość ubiegania się o indywidualną organizację studiów w uzasadnionych przypadkach, w szczególności osobom szczególnie uzdolnionym lub znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Jednakże w opinii studentów

wykładowcy są na tyle elastyczni, że formalizacja kształcenia w trybie indywidualnym nie jest konieczna.

Studenci pozytywnie ocenili dobór treści kształcenia, formy zajęć w odniesieniu do efektów kształcenia jakie mają osiągnąć w ramach każdego przedmiotu. Studenci uważają także, że określona przez Uczelnię proporcja między zajęciami teoretycznymi i praktycznymi jest odpowiednia.

Studenci są zadowoleni z realizowanych praktyk zawodowych, które odbywają się głównie w lokalnych przedsiębiorstwach oraz jednostkach samorządu terytorialnego, a z zwolnieni z obowiązku realizacji praktyk zawodowych osiągają zakładane efekty kształcenia w ramach wykonywanej pracy zawodowej.

Łączna liczba godzin dydaktycznych na studiach niestacjonarnych wynosi 1211 (w tym: wykłady 644 godziny – 53 %, ćwiczenia 567 – 47 %). Liczba punktów ECTS, którą student powinien uzyskać wynosi 182. Czas trwania kształcenia dla studiów niestacjonarnych można uznać za wystarczający do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Udział form wykładowych i ćwiczeniowych jest dopuszczalny. Biorąc pod uwagę praktyczny profil kształcenia można jednak wnioskować o potrzebie ograniczenia wykładowej formy zajęć na korzyść zajęć prowadzonych metodami aktywizującymi. Zajęciom, które podlegają wyborowi studenta przypisano łącznie 56 punktów ECTS co stanowi 30,77% łącznej liczby punktów ECTS.

W strukturze treści kształcenia właściwie wyodrębniono przedmioty humanistyczne i kształcenia ogólnego, przedmioty podstawowe, przedmioty kierunkowe oraz grupę przedmiotów specjalnościowych. Uwzględniono też tak zwane „przedmioty inne” do których zaliczono: propedeutykę studiów, szkolenie BHP, przysposobienie biblioteczne, ochronę własności intelektualnej oraz praktykę zawodową. Układ treści kształcenia w ujęciu powyżej zaprezentowanych grup przedmiotów można uznać za prawidłowy dla studiów na kierunku *zarządzanie*. Także szczegółowa analiza treści kształcenia poszczególnych przedmiotów zawartych w kartach przedmiotów nie wykazała nieprawidłowości. Wprawdzie treści kształcenia nie są bezpośrednio przyporządkowane efektom kształcenia w kartach przedmiotów, to ich analiza i szczegółowy opis wskazują na prawidłowy dobór treści kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

W kartach przedmiotów uwzględniono dwie formy zajęć, a mianowicie wykłady i ćwiczenia. Jednocześnie wskazując na udział kształcenia na odległość w ramach wykładów. Dobór form prowadzenia zajęć można uznać za dopuszczalny, aczkolwiek mało zróżnicowany i nie wskazujący na formy zajęć szczególnie przydatne w kształceniu praktycznym, jak np. laboratoria, warsztaty co posiada szczególne znaczenie przy prowadzonym praktycznym profilu kształcenia.

W zmodyfikowanym planie studiów przysłanym przez Uczelnię przed przygotowaniem niniejszego Raportu uwzględniono zajęcia praktyczne jako część zajęć ćwiczeniowych. Z planu studiów wynika, iż łącznie przewidziano 337 godzin zajęć praktycznych co stanowi 61% zajęć ćwiczeniowych. Sam udział zajęć praktycznych w programie kształcenia, choć nie wysoki, można uznać za dopuszczalny dla profilu praktycznego na kierunku *zarządzanie*. Jednakże zajęcia praktyczne nie zostały opisane w kartach przedmiotów. **Karty przedmiotów nie zawierają informacji o wymiarze zajęć praktycznych z danego przedmiotu, o ich charakterze, treściach kształcenia realizowanych w ramach zajęć praktycznych ani o formach weryfikacji efektów kształcenia zajęć praktycznych. W tej sytuacji nie można potwierdzić, iż program kształcenia właściwie ujmuje zajęcia praktyczne niezbędne w ramach praktycznego profilu kształcenia.**

Praktyka zawodowa zgodnie z przedłożonym uzupełnionym planem studiów obejmuje 12 tygodni (360 godzin). Wymiar praktyki jest w tym ujęciu wystarczający dla osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

W programie kształcenia uwzględniono, jak wskazano wyżej, kształcenie na odległość jako formę realizacji części godzin wykładowych. Łącznie w tej formie są realizowane 384 godziny dydaktyczne co stanowi 58% wszystkich godzin wykładowych. Uczelnia posiada własną platformę e-learningową. Funkcjonalność platformy umożliwia między innymi dodawanie treści (wykłady / ćwiczenia) w formie plików PDF, .XLS, .DOC, .PPT, SWF, MP3/4 (audio-video), .JPG, .GIF, .PNG i wiele więcej. Platforma umożliwia również dodawanie materiałów zbudowanych w popularnych materiałach tj. Adobe Flash, Captivate, Articulate, Ispring i inne których wyjściowym formatem jest plik Flash – dzięki temu materiał edukacyjny może przyjąć formę interaktywną w tym również interaktywne quizy. Możliwe jest budowanie bazy wiedzy przedmiotów, dodawanie e-booków, udostępnianie zasobów otwartych. Co istotne, platforma dysponuje mechanizmem analizy zachowań użytkowników i ukazuje status jej wykorzystania. Platforma umożliwia wysyłkę massmailingu, powiadomień do użytkowników. Z punktu widzenia właściwego prowadzenia zajęć e-learningowych platforma pozwala na komunikację między studentem a nauczycielem, poprzez wbudowany system wewnętrznej komunikacji, oraz forum przedmiotu / tematu zajęć. Platforma zlicza statystyki studentów i nauczycieli. Wgląd do statystyk ma: Nauczyciel, oraz Administrator platformy. Dostępne statystyki dla Nauczyciela to: Podstawowe dane osobowe studenta, aktywność użytkownika w okresie 12 miesięcy, ilość wysłanych wiadomości, ilość otrzymanych wiadomości, ilość pobrań materiałów, ilość wypowiedzi na forum, ilość tematów na forum, suma wyświetleń danego materiału (wykład / ćwiczenie). Administrator dysponuje informacjami o poszczególnych nauczycielach akademickich, w tym na temat aktywności nauczyciela na platformie, wysłanych wiadomości, otrzymanych wiadomości, ilości tematów na forum, na temat przedmiotów / kursach danego nauczyciela. Platforma ukazuje również informacje o ilości pobrań materiałów, m.in. e-booki, liczbie odwiedzin, osób aktualnie przebywających na stronie, ostatnim logowaniu użytkownika, adresie IP. Platforma umożliwia nauczycielom przypisywanie egzaminów i generowanie ocen, oraz udostępnianie studentom wyników w formie pliku PDF na ich koncie. Platforma pozwala aktywować czasowo materiał edukacyjny (wykłady / ćwiczenia), nakładać ograniczenia na poszczególne konta, dysponuje filtrami deduplikacji kont, posiada rozwiązania w zakresie walidacji i pomocy m.in. formularze zintegrowane z adresem e-mail administratora platformy. Uczelnia deklaruje, iż przeszkolono nauczycieli akademickich w ramach szkoleń wewnętrznych realizowanych przez firmę, która opracowała platformę e-wses. Szkolenie uwzględniło wszystkie aspekty specyfiki nauczania na odległość oraz różne zaawansowanie nauczycieli w zakresie korzystania z technologii informatycznych. Nauczyciele, którzy słabiej radzą sobie w tym zakresie są wspierani w kwestiach technicznych przez pracowników administracyjnych.

Można stwierdzić, iż struktura stosowanej platformy e-learningowej pozwala właściwie prowadzić kształcenia na odległość. W trakcie wizytacji poddano analizie praktyczne wykorzystanie platformy e-learningowej. Ustalono, iż faktycznie zamieszczane są tam materiały do studiowania przez studentów z poszczególnych przedmiotów. Mają one jednak tradycyjny charakter tekstów do studiowania. Liczba wejść studentów na platformę, w tym liczba pobrań materiałów wskazują, iż platforma służy jako instrument wspomagania kształcenia realizowanego tradycyjnie w formie wykładowej. Nie udokumentowano prowadzenia interakcji pomiędzy studentami a prowadzącym zajęcia. Tymczasem dla właściwego prowadzenia zajęć e-learningowych materiały podawane w toku podającym, opracowywane głównie w formie plików tekstowych czy prezentacji powinny być uzupełniane różnymi formami działań podejmowanych przez nauczyciela, jak na przykład

moderowanie dyskusji problemowych na forum, organizacja webinarium czy czatu. Nie zapewniono uczestnictwa studentów online jak i weryfikacji efektów kształcenia w formie e-learningowej. Realizowane zajęcia nie zapewniły aktywności studentów na platformie. Można stwierdzić, iż Uczelnia stosuje nie tyle e-learning co nauczanie komplementarne (blended learning) a więc proces dydaktyczny, w którym zajęcia tradycyjne oraz e-nauczanie nawzajem się uzupełniają, służą wspólnie realizacji celów dydaktycznych. Należałoby szerzej wykorzystać możliwości jakie daje opracowana w Uczelni platforma e-learningowa. **Dotychczasowa forma prowadzenia zajęć e-learningowych nie gwarantuje w pełni właściwego osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Świadczy o tym niedostateczna aktywność studentów na platformie, brak wykazania stosowania interakcji pomiędzy studentami a prowadzącymi zajęcia, brak uczestnictwa studentów online oraz nie stosowanie weryfikacji efektów kształcenia w formie e-learningowej.**

W planie studiów poszczególnym przedmiotom przypisane są punkty ECTS. Do uzyskania tytułu licencjata na kierunku *zarządzanie* wymagane jest uzyskanie 182 punktów ECTS. Punkty rozłożone są stosunkowo równomiernie od 28 w I semestrze do 33 w semestrze VI. Należy podkreślić, iż niewłaściwą praktyką jest przyjmowanie semestrów, których waga wyrażoną w punktach ECTS jest poniżej 30 pkt. ECTS. Należy zapewnić, aby każdy semestr posiadał przypisane co najmniej 30 pkt. ECTS. Liczba punktów ECTS przypisana do poszczególnych przedmiotów odzwierciedla czas poświęcony przez studenta na zajęcia organizowane przez uczelnię zgodnie z planem studiów oraz indywidualną pracę studenta niezbędną do zaliczenia przedmiotu. Jeden punkt ECTS odpowiada efektom kształcenia, których uzyskanie wymaga od studenta średnio 25-30 godzin pracy. Liczba punktów ECTS przyznanych studentowi za zaliczenie danego przedmiotu nie zależy od oceny uzyskanej przez studenta. W kartach przedmiotów dokonano analizy nakładów pracy studenta uwzględniającej takie pozycje jak: zajęcia dydaktyczne, przygotowanie się do zajęć, studiowanie literatury, udział w konsultacjach, przygotowanie projektu/eseju, przygotowanie się do egzaminu /zaliczenia. Podane rozkłady pracy można uznać za prawidłowe i prawidłowo także przypisano punktacje ECTS. **Do uchybień w zakresie przypisania punktacji ECTS można zaliczyć:**

- **brak przypisania punktacji ECTS dla modułu praktyki zawodowej,**
- **brak przypisania punktacji ECTS dla zajęć o charakterze praktycznym,**
- **brak przypisania punktacji ECTS dla pracy dyplomowej (punktacje przypisano tylko dla seminarium dyplomowego).**
- **przypisanie niektórym semestrom liczby punktów ECTS poniżej 30.**

W swoim założeniu przyjęty system ECTS umożliwia indywidualizację procesu kształcenia a także przenoszenie punktów w przypadku kształcenia w ramach wymiany międzyuczelnianej, czy też międzynarodowej.

Analiza sekwencji przedmiotów w planie studiów wskazuje, iż nie występują w tym zakresie nieprawidłowości. Przedmioty podstawowe realizowane są głównie w I i II semestrze. Przedmioty kierunkowe natomiast są skoncentrowane w semestrach III i IV. Natomiast przedmioty specjalnościowe umieszczone są w ostatnich dwóch semestrach studiów. Układ przedmiotów tworzy właściwe ramy dla osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Zgodnie z planem studiów praktyka zawodowa realizowana jest w wymiarze 12 tygodni (360 godzin) na ostatnim semestrze studiów. Realizacja praktyk zawodowych odbywa się na podstawie „Regulaminu Praktyk WSE-S w Ostrołęce”. Zgodnie z regulaminem praktyki

zawodowe mają zapewnić realizację celu ogólnego, którym jest „zdobycie odpowiedniego zasobu spostrzeżeń i doświadczeń zawodowych”. Ten ogólny cel jest uszczegółowiony w formie 8 celów szczegółowych. W trakcie wizytacji przedstawiono dokument „Program studenckich praktyk zawodowych WSES w Ostrołęce”. Określa się w nim nieco inaczej cel praktyk jako „kształcenie studentów przez działanie, umożliwianie studentom nabywania doświadczeń związanych z funkcjonowaniem podmiotów gospodarczych, społecznych, organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych i innych jednostek organizacyjnych w życiu społeczno-gospodarczym”. Przewidziano stosunkowo szeroki „Zakres praktyki”, wymieniając wiele obszarów funkcjonalnych organizacji oraz procesów organizacyjnych, z którymi ma zapoznać się praktykant. Jednocześnie jednak zastrzeżono, iż „Program praktyk należy traktować elastycznie zgodnie z możliwością i specyfiką zakładu pracy”. Ostatecznie efekty kształcenia dla praktyki zawodowej oraz treści nauczania są ujęte w karcie przedmiotu „Praktyka zawodowa”. Układ treści kształcenia oraz zakładanych efektów szczegółowych można uznać za prawidłowy.

W trakcie wizytacji przedstawiono „Rejestr umów o organizację praktyk studenckich” w roku akademickim 2011/12 – obejmujący ok. 33 pozycje oraz w roku akademickim 2012/13 obejmujący ok. 34 pozycje. Miejsca odbywania praktyk nie budzą zastrzeżeń.

Zaliczenie praktyki w normalnym trybie wymaga:

- podpisanej umowy o odbycie praktyki,
- wypełnienia dzienniczka praktyk wraz z opinią opiekuna praktyk ze strony zakładu pracy.

Zaliczenie praktyki następuje bez oceny. Regulamin praktyk przewiduje możliwość zwolnienia z obowiązku odbycia praktyki zawodowej studentów studiów niestacjonarnych, którzy „pracują zgodnie ze specjalnością kształcenia”. Występuje przy tym obowiązek udokumentowania przez zakład pracy okresu zatrudnienia, szczegółowego zakresu czynności lub charakterystyki stanowiska pracy. Student może być także poproszony o przedstawienie opinii zakładu pracy. Zwolnione mogą być też osoby prowadzące działalność gospodarczą. Decyzję o zaliczeniu pracy zawodowej jako praktyki podejmuje upoważniony do tego nauczyciel akademicki. W sylabusie praktyki przewidziano obecnie dodatkowe formy weryfikacji efektów kształcenia dla praktyki zawodowej, a mianowicie ocena sprawozdania i egzamin końcowy a także opinia pracodawcy. Należy zapewnić, aby efekty kształcenia przewidziane dla praktyki zawodowej były weryfikowane w stosunku do wszystkich studentów także tych dla których praktykę zalicza się na podstawie pracy zawodowej. Dotychczas stosowany system nie gwarantował weryfikacji wszystkich zakładanych efektów kształcenia dla osób zwalnianych z odbycia praktyki.

Jak wspomniano, kształcenie na kierunku *zarządzanie* obecnie odbywa się w ramach dwóch specjalności: Zarządzanie przedsiębiorstwem i Zarządzanie zasobami ludzkimi. Zajęcia na studiach niestacjonarnych odbywają się w soboty i niedziele w godzinach od 9.00 do ok. 17.00. Liczba godzin podczas zjazdu nie przekracza z reguły 20 godzin. Dodatkowo po godzinie 17.00 wyznaczony jest czas na seminarium dyplomowe. Zgodnie z opinią uczelni ograniczona liczba godzin zajęć dydaktycznych w soboty i niedziele jest podyktowana zwiększeniem komfortu fizycznego i psychicznego studentów, możliwością przyswajania wiedzy (ogólnie higieną pracy). Jak opisano wyżej uczelnia prowadzi zajęcia przy użyciu metod i technik kształcenia na odległość. Grupy wykładowe liczą od 61 do 99 studentów. Grupy ćwiczeniowe od 29 do 53 studentów. Wielkość grup ćwiczeniowych można uznać za zbyt dużą szczególnie z punktu widzenia możliwości prowadzenia zajęć aktywizujących i o charakterze praktycznym. Wielkość grup językowych także może utrudniać proces kształcenia, albowiem liczą one od 29 do 40 osób. Wielkość grup seminaryjnych jest właściwa od 8 do 13 osób.

Zajęcia praktyczne, jak wskazano wyżej, nie zostały opisane w kartach przedmiotów, ani w innych udostępnionych dokumentach. O wymiarze zajęć praktycznych można sądzić jedynie na podstawie planu studiów. W tej sytuacji nie jest możliwe potwierdzenie prawidłowości organizacji zajęć o charakterze praktycznym właściwych dla praktycznego profilu kształcenia.

Zgodnie z § 10 Regulaminu studiów studenci mają prawo do odbywania studiów według indywidualnych planów studiów i programów nauczania. Może to polegać na rozszerzeniu zakresu w ramach studiowanej specjalności albo na zmianie profilu kształcenia (łączenie dwu lub więcej specjalności w obrębie jednego lub dwu kierunków) oraz udziału studenta w pracach naukowo – badawczych. O zakwalifikowaniu na studia w tym trybie decyzje podejmuje Rektor, biorąc pod uwagę wyniki w studiowaniu, zainteresowania i zdolności studenta oraz opinię Senatu. Student ubiegający się o możliwość studiowania według indywidualnych planów studiów i programów nauczania nie może mieć średniej ocen z poprzedniego semestru niższej niż 4,0. Student zakwalifikowany na studia według indywidualnego planu studiów i programu nauczania odbywa je pod opieką pracownika naukowego zatrudnionego w uczelni, zwanego „opiekunem naukowym”. Opiekuna naukowego powołuje Rektor, uwzględniając propozycję studenta oraz opiekuna roku. Opiekunem naukowym powinien być profesor, doktor habilitowany lub doktor. Rektor, po zasięgnięciu opinii opiekuna naukowego może cofnąć zgodę na odbywanie studiów według indywidualnego planu studiów i programu nauczania, jeżeli student nie wywiązuje się z obowiązków wynikających z zatwierdzonego programu.

Z indywidualnego programu nauczania mogą korzystać także osoby niepełnosprawne.

Z informacji uzyskanej w trakcie wizytacji od Rektora wynika, iż w praktyce studenci nie są zainteresowani korzystaniem z indywidualnego planu studiów. Podobnie brak także zainteresowania korzystaniem z indywidualnej organizacji studiów przewidzianej regulaminem studiów

3.2)

Program kształcenia realizowany na kierunku *zarządzanie* został opracowany w układzie obejmującym efekty kierunkowe, szczegółowe oraz treści kształcenia dla poszczególnych przedmiotów, formy ich realizacji i stosowane metody dydaktyczne. Treści kształcenia zostały opisane we właściwy szczegółowy sposób. Wprawdzie szczegółowym efektem kształcenia nie przypisano bezpośrednio treści kształcenia to jednak na podstawie ich szczegółowego opisu można bez wątpliwości przypisać im określone treści kształcenia i wnioskować o dopasowaniu treści kształcenia do efektów kształcenia. Karty modułów wskazują także metody dydaktyczne stosowane w ramach poszczególnych form zajęć z danego przedmiotu. Metody te odpowiadają założonym celom kształcenia i są bezpośrednio i właściwie przypisane efektom szczegółowym. Na tej podstawie można stwierdzić, że efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów spójną całość. W zakresie metod dydaktycznych nieprawidłowości dotyczą wykorzystania e-learningu. Jak wskazano już wyżej świadczy o tym niedostateczna aktywność studentów na platformie, brak wykazania stosowania interakcji pomiędzy studentami a prowadzącymi zajęcia, brak uczestnictwa studentów online oraz nie stosowanie weryfikacji efektów kształcenia w formie e-learningowej. Uchybienia w zakresie spójności efektów kształcenia z formami i metodami dydaktycznymi dotyczą:

- braku opisu zajęć praktycznych i w konsekwencji niemożności potwierdzenia prawidłowości organizacji zajęć o charakterze praktycznym właściwych dla praktycznego profilu kształcenia;

- forma prowadzenia zajęć e-learningowych nie gwarantuje właściwego osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Nie formułowano zaleceń.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego (ocena: znacząco)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

3.1)

Analizy treści kształcenia zawartych w kartach przedmiotów/sylabusach dla poszczególnych modułów wskazują, iż istnieją potencjalne warunki do osiągnięcia wszystkich zakładanych szczegółowych efektów kształcenia i w konsekwencji efektów kierunkowych.

W programie kształcenia uchybienia dotyczą braku opisu zajęć praktycznych w kartach przedmiotów. W tej sytuacji nie można potwierdzić, iż program kształcenia właściwie ujmuje zajęcia praktyczne niezbędne w ramach praktycznego profilu kształcenia. Wątpliwości budzi też forma prowadzenia zajęć e-learningowych nie gwarantująca aktywności studentów i przez to właściwego osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Świadczy o tym niedostateczna aktywność studentów na platformie, brak wykazania stosowania interakcji pomiędzy studentami a prowadzącymi zajęcia, brak uczestnictwa studentów online oraz nie stosowanie weryfikacji efektów kształcenia w formie e-learningowej.

Do uchybień w zakresie przypisania punktacji ECTS można zaliczyć:

- brak przypisania punktacji ECTS dla modułu praktyki zawodowej
- brak przypisania punktacji ECTS dla zajęć o charakterze praktycznym
- brak przypisania punktacji ECTS dla pracy dyplomowej (punktacje przypisano tylko dla seminarium dyplomowego).
- przypisanie niektórym semestrom liczby punktów ECTS poniżej 30.

Należy zapewnić, aby efekty kształcenia przewidziane dla praktyki zawodowej były weryfikowane w stosunku do wszystkich studentów także tych, dla których praktykę zalicza się na podstawie pracy zawodowej. Dotychczas stosowany system nie gwarantował weryfikacji wszystkich zakładanych efektów kształcenia dla osób zwalnianych z odbycia praktyki.

3.2)

Można stwierdzić, że efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów spójną całość. Uchybienia w zakresie spójności efektów kształcenia z formami i metodami dydaktycznymi dotyczą:

- braku opisu zajęć praktycznych i w konsekwencji niemożności potwierdzenia prawidłowości organizacji zajęć o charakterze praktycznym właściwych dla praktycznego profilu kształcenia;
- form prowadzenia zajęć e-learningowych nie gwarantuje właściwego osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Kryterium 4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zrealizowania celów edukacyjnych programu studiów

4.1)

Kadrę Wydziału Zarządzania Wyższej Szkoły Ekonomiczno - Społecznej w Ostrołęce stanowi 27 osób, w tym 3 pracowników nie będących nauczycielami akademickimi. Zajęcia na ocenianym kierunku realizuje 24 nauczycieli akademickich, spośród pracowników zatrudnionych na etacie dla 9 WSES stanowi podstawowe, a dla 8 dodatkowe miejsce pracy etatowej. Zajęcia dydaktyczne prowadzone są przez 1 profesora, 1 doktora habilitowanego, 12 doktorów i 10 magistrów posiadających w przeważającej większości odpowiednie kwalifikacje – biorąc pod uwagę ich dorobek naukowy lub/i doświadczenie praktyczne. Wśród osób przedstawionych do minimum kadrowego dominuje dorobek w dyscyplinie nauk o zarządzaniu 4 osoby, w dyscyplinie ekonomia 3 osoby.

Szczegółowo struktura kwalifikacji kadry prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku studiów przedstawiona jest niżej.

Tytuł lub stopień naukowy albo tytuł zawodowy	Liczba nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia												
	Ogółem	z tego reprezentujących											
		Obszar Nauk Społecznych					Obszar Nauk Rolniczych		Obszar Nauk Humanistycznych			Obszar Nauk Technicznych	
		Ekonomiczne i społeczne				Nauki Prawne	Nauki Rolnicze		Nauki Humanistyczne			Nauki Techniczne	
		Nauki o zarządzaniu	Ekonomia	Socjologia	Nauki o polityce	Prawo	Rolnictwo	Zootechnika	Historia	Językoznawstwo	Religioznawstwo	Informatyka	dyscyplina naukowa
Studia I stopnia													
prof.	1 (1)	1 (1)											
dr hab.	1 (1)		1(1)										
dr	12 (5)	3 (2)	2 (1)	1 (1)	1	1 (1)	1	1	1		1		
mgr	10 (6)												

- w nawiasach podano osoby zaliczane do minimum kadrowego

Konkludując, struktura kwalifikacji naukowych kadry odpowiada przyjętym efektom kształcenia mieszczących się w obszarze nauk społecznych i wiodącej dyscyplinie nauki o zarządzaniu.

Generalnie kadra dydaktyczna zatrudniona w WSES w Ostrołęce legitymuje się także doświadczeniem praktycznym. Oznacza to możliwość realizacji efektów kształcenia zarówno w zakresie wiedzy jak i umiejętności praktycznych oraz kompetencji społecznych.

Załącznik nr 5 Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.

Cz. I. minimum kadrowe. Cz. II. pozostali nauczyciele akademicy.

4.2)

Do minimum kadrowego na studiach pierwszego stopnia dla kierunku *zarządzanie* zgłoszono 13 wykładowców, w tym 1 profesora, 1 doktora habilitowanego, 5 doktorów i 6

magistrów, wśród nich 12 reprezentuje dorobek publikacyjny lub/i doświadczenie zawodowe odpowiadające obszarowi kształcenia.

Analiza minimum kadrowego, zgodnie z § 20 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r., poz. 131), przeprowadzona została na podstawie przepisów tego rozporządzenia.

Minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na kierunku *zarządzanie* powinno stanowić, zgodnie z § 14 ust. 1 ww. rozporządzenia, co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora.

W odniesieniu do profilu praktycznego studiów istnieje możliwość zaliczenia nauczycieli akademickich posiadających stopień doktora w miejsce pracowników posiadających tytuł lub stopień naukowy doktora habilitowanego oraz zaliczenia w miejsce nauczyciela akademickiego posiadającego stopień doktora osób posiadających tytuł zawodowy magistra, co reguluje art. 9a ust. 2, 3 i 4 Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym. *Zgodnie z art. 9a ust. 2 i 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., poz. 572, z późn. zm.) podstawowa jednostka organizacyjna uczelni prowadząca studia pierwszego stopnia o profilu praktycznym może zaliczyć do minimum kadrowego, w miejsce nauczyciela akademickiego posiadającego tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego lub osoby, która nabyła uprawnienie równoważne z uprawnieniami doktora habilitowanego na podstawie art. 21a ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, dwie osoby posiadające stopień naukowy doktora. Ponadto podstawowa jednostka organizacyjna uczelni, o której mowa w ust. 2, może zaliczyć do minimum kadrowego, w miejsce nauczyciela akademickiego posiadającego stopień naukowy doktora, dwie osoby posiadające tytuł zawodowy magistra i znaczne doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią w dziedzinie związanej z kierunkiem studiów.*

Do minimum kadrowego wliczani są nauczyciele akademicy zatrudnieni w uczelni na podstawie mianowania albo umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru studiów (§ 13 ust. 1 ww. rozporządzenia).

Wszystkim nauczycielom akademickim wskazanym przez Uczelnię do minimum kadrowego kierunku *zarządzanie* na bieżący rok akademicki zaplanowano prowadzenie na kierunku studiów i poziomie kształcenia zajęć dydaktycznych w wymiarze przewidzianym przepisami § 13 ust. 3 ww. rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (nauczyciel akademicki może być wliczony do minimum kadrowego w danym roku akademickim, jeżeli osobiście prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku samodzielnych nauczycieli akademickich i co najmniej 60 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora lub stopień zawodowy magistra).

Jeden nauczyciel akademicki (pracownik niesamodzielny) złożył nieaktualne oświadczenie o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego (z datą 1 października 2010 r.), natomiast inny nauczyciel akademicki (pracownik niesamodzielny) złożył oświadczenie po terminie określonym w art. 112a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., poz. 572, z późn. zm.). Należy zwrócić uwagę, aby oświadczenia składane były przez pracowników w ustalonym terminie, zapewniającym ich aktualność. Z oświadczenia kolejnego nauczyciela akademickiego (pracownika samodzielnego) wynikało, iż wyraził zgodę na wliczenie do trzech minimum kadrowych.

W tezkach osobowych dwóch nauczycieli akademickich brakowało dokumentów potwierdzających posiadanie deklarowanych stopni naukowych. Umowy o pracę dwóch

nauczycieli akademickich nie zawierały informacji, czy uczelnia stanowi podstawowe miejsce pracy.

W minimum kadrowym znajdują się osoby, których dorobek naukowy lub/i doświadczenie praktyczne odpowiada obszarowi wiedzy do którego przyporządkowano oceniany kierunek, w przeważającym stopniu kwalifikacje kadry odnoszą się do nauk o zarządzaniu.

Jednoznaczna ocena spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów.

Z 13 osób przedstawionych do minimum kadrowego ZO nie zaliczył – dwóch osób z tytułem magistra nie legitymujących się doświadczeniem praktycznym oraz jednego nauczyciela akademickiego, z którego oświadczenia wynika, że wyraził zgodę na wliczenie do minimum kadrowego w trzech Uczelniach.

Do minimum kadrowego ZO zaliczył 1 pracownika samodzielnego, 5 doktorów i 4 osoby z tytułem magistra. Przy uwzględnieniu art. 9a Prawo o Szkolnictwie Wyższym:

- w miejsce 1 pracownika samodzielnego do minimum kadrowego weszło 2 doktorów,
- w miejsce 2 doktorów do minimum kadrowego weszły 4 osoby z tytułem magistra.

Z powyższego wynika, że do spełnienia wymogów minimum kadrowego brakuje 1 pracownika z tytułem naukowym lub stopniem doktora habilitowanego i 1 pracownika ze stopniem doktora (lub w jego miejsce 2 magistrów legitymujących się dorobkiem praktycznym).

Skład minimum kadrowego na kierunku *zarządzanie* prowadzonym na Wydziale Zarządzania WSES w Ostrołęce może być uznany w perspektywie długookresowej za stabilny. Umowy o pracę nauczycieli akademickich zgłoszonych przez Uczelnię do minimum kadrowego, obowiązują od co najmniej czterech lat i zostały podpisane na czas nieokreślony.

Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe, do liczby studentów kierunku (240) spełnia wymagania § 17 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445, z późn. zm.). Wynosi 10 do 240, czyli 1:24 przy obowiązującym na wizytowanym kierunku nie mniejszym niż 1:160.

Nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia na kierunku *zarządzanie* legitymują się odpowiednim dorobkiem naukowym z zakresu prowadzonych przez siebie przedmiotów. Wśród osób zaliczonych do minimum kadrowego większość posiada dodatkowe doświadczenie praktyczne związane z funkcjonowaniem przedsiębiorstw i instytucji.

Warto także podkreślić, że obsada zajęć dydaktycznych dokonywana jest z zachowaniem określonych wymogów statusu akademickiego. Żadnemu z 10 magistrów prowadzących zajęcia dydaktyczne (w tym 6 zgłoszonym do minimum kadrowego) nie przydzielono do realizacji zajęć w formie wykładów lub seminarium. Zajęcia praktyczne prowadzą dydaktycy o pozauczelnianym doświadczeniu zgodnym z prowadzonymi zajęciami.

Zajęcia dydaktyczne prowadzone na kierunku *zarządzanie* w Wyższej Szkole Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce cechują się dobrym poziomem merytorycznym. Podczas wizytacji wykładowcy prowadzili zajęcia zgodnie z rozkładem zajęć oraz z planem

studiów. Przekazywane treści były spójne z treściami przedstawionymi w sylabusach wykładanych przedmiotów.

Załącznik nr 6 Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena.

4.3).

Uczelnia prowadzi intensywne działania mające na celu dobór kadry posiadającej wysokie kwalifikacje oraz systematyczne podnoszenie profesjonalizmu kadry. Realizując te zadania Uczelnia stara się pozyskiwać kadrę z ośrodków akademickich Łodzi, Warszawy, Olsztyna oraz wspiera rozwijanie kwalifikacji pracowników zatrudnionych w Uczelni jako podstawowym miejscu pracy. Realizację polityki kadrowej w zakresie podnoszenia kwalifikacji przez pracowników WSES reguluje Uchwała nr 3/05/06 Senatu Uczelni z dnia 07.10.2005 r. w sprawie finansowania przewodów doktorskich i habilitacyjnych pracownikom dydaktycznym i naukowym oraz doksztalcania pracowników zatrudnionych w Wyższej Szkole Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce. Obecnie jeden pracownik Uczelni, dla którego WSES jest głównym miejscem pracy ma otwarty przewód doktorski na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego. W trakcie procedur awansowych są dwa przewody habilitacyjne.

Ocena nauczycieli akademickich jest prowadzona co 4 lata przez Radę Naukową. Zasady okresowej oceny nauczycieli akademickich reguluje Zarządzenie nr 9/2009/2010 Rektora Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce z 6 czerwca 2010 roku. Na jego podstawie każdy nauczyciel akademicki zobowiązany jest do wypełnienia obszernej trzystronicowej ankiety, której kolejne bloki tematyczne to: dane personalne i przebieg dotychczasowej pracy zawodowej; działalność naukowo-badawcza i wdrożeniowa; działalność dydaktyczno-wychowawcza; udział w pracach administracyjno-organizacyjnych Uczelni; nagrody i wyróżnienia za działalność dydaktyczną i organizacyjną. Ocena nauczycieli odbywa się również na podstawie hospitacji. Arkusz hospitacji zajęć obejmuje informacje o hospitowanych wykładach i ćwiczeniach oraz o ocenie nauczycieli akademickich, na którą składają się m.in. takich elementów jak: konstrukcja zajęć, przygotowanie prowadzącego, umiejętność nawiązywania kontaktu ze studentami i ich aktywizacji.

W każdym roku akademickim przeprowadza się kilka hospitacji zajęć dydaktycznych. W semestrze letnim bieżącego roku akademickiego przeprowadzono 3 hospitacje.

Zespołowi Oceniającemu udostępniono protokół RN WSES z 18.01.2014 w sprawie oceny nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia w roku akademickim 2012/2013. Przedstawiono też raport z oceny. Uzyskane przez nauczycieli akademickich noty średnie były relatywnie wysokie (4.1 do 4,6 w pięciostopniowej skali). Studenci bardzo dobrze oceniają wykładowców, ale nie mają wglądu do wyników ich ewaluacji. Badania opinii studentów prowadzone są w każdym roku akademickim za pomocą ankiet. Ankiety wypełniają wszyscy studenci uczestniczący w zajęciach w dniu, w którym prowadzone są badania (por. dalej p. 8).

Wsparcie nauczycieli akademickich ze strony Uczelni następuje poprzez:

- finansowanie udziału w konferencjach naukowych,
- wydawanie własnego Zeszytu naukowego (znajduje się na liście MNISW 4 pkt)
- organizowanie staży dla pracowników naukowych w przedsiębiorstwach w ramach projektu „Staże dla pracowników naukowych na Mazowszu” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego,
- finansowanie przewodów doktorskich,
- organizację wyjazdów w ramach programu Erasmus,

- organizację staży dla pracowników przedsiębiorstw w uczelni. Pracownicy naukowci zdobywają doświadczenie poprzez opiekę nad stażystą,
- organizowanie konferencji naukowych.

Uczelnia na wniosek pracownika finansuje kursy i szkolenia podnoszące jego kwalifikacje. Dzięki podjętym działaniom udało ustabilizować się Zespół tworzący minimum kadrowe, zarówno w grupie samodzielnych pracowników nauki, jak i pracowników ze stopniem doktora.

Spotkanie z kadłą WSES odbyło się 10 maja 2014 roku o godz. 12.00. W spotkaniu uczestniczyło 11 osób prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku. Przewodnicząca Zespołu Oceniającego zaproponowała osadzenie dyskusji wokół następujących kwestii: dalszego rozwoju Uczelni, system zapewnienia jakości kształcenia i wsparcie kadry akademickiej w awansach naukowych. Podczas dyskusji pracownicy naukowo-dydaktyczni zwrócili uwagę na szereg zagadnień, które przedstawiono niżej.

1. Atrybutem Uczelni jest to, że przy stosunkowo niedużej liczebności studentów nie jest on anonimowy. Studenci indywidualnie konsultują się z wykładowcami, zarówno osobiście, jak i mailowo. Dotyczy to w szczególności seminariów dyplomowych. Promotorzy bardzo indywidualnie pracują ze swoimi seminarzystami, dlatego nie ma konieczności stosowania systemu Plagiat.pl. Seminaia dyplomowe prowadzą doświadczeni wykładowcy, co ma wpływ na dobór problemów badawczych i logiczną strukturę prac dyplomowych.
2. Praktyczne zastosowanie e-learningu jest ograniczone tylko do pewnego zbioru przedmiotów, zarówno z powodu trudności w weryfikowaniu osiągniętych efektów, jak i z powodu problemów w nauczaniu trudnych przedmiotów ilościowych np. matematyki, statystyki metodami kształcenia na odległość.
3. Cechą zajęć o charakterze praktycznym jest realizacja projektów, w ramach studiów przypadków dla konkretnych przedsiębiorstw. Prace te są archiwizowane.
4. Uczelnia wspiera awanse naukowe kadry, dofinansowuje uczestnictwo w konferencjach, publikowanie skryptów. Organizuje również wyjazdy zagraniczne studentów i kadry do uczelni partnerskich (program Erasmus). Proces internacjonalizacji Uczelni jest postrzegany pozytywnie, zwłaszcza, że prowadzi ona wyłącznie studia niestacjonarne. W ostatnim semestrze jeden ze studentów był w Hiszpanii, a czterech w Słowacji (w ramach programu Erasmus). Niektórzy studenci odbywają praktyki zawodowe w dużych niemieckich hotelach sieciowych. Z obserwacji wynika, że znajomość kultury pracy w międzynarodowych korporacjach procentuje w rozwijaniu własnych kompetencji. Gdyby rektor dysponował środkami finansowymi, to z chęcią zorganizowałby praktyki zawodowe bądź inne zajęcia praktyczne w niemieckich hotelach i innych firmach dla wszystkich studentów.
5. Znaczna część kadry posiada nie tylko doświadczenie dydaktyczne, ale i praktyczne.
6. Środki finansowe na badania naukowe są skromne, ale nawet w dużych publicznych uczelniach fundusze na ten cel zostały znacznie zredukowane.
7. Problemem dla rozwoju Uczelni jest sytuacja demograficzna w regionie. Pierwsze nabory w latach 2002 – 2005 były na poziomie 400 – 500 osób rocznie, obecnie rekrutacja jest na poziomie 60-70 studentów. Specyfika WSES polega na tym, że są to w większości studenci pracujący w Ostrołęce i bliskim sąsiedztwie. Często są to osoby zatrudnione na szeregowych stanowiskach, kształcenie w ramach profilu praktycznego powinno polegać więc przede wszystkim na tym, aby rozwijać kompetencje zawodowe i umiejętności umożliwiające awanse absolwentów.
8. Od 3 lat WSES prowadzi te same dwie specjalności: Zarządzanie przedsiębiorstwem i Zarządzanie zasobami ludzkimi cieszące się zbliżonym zainteresowaniem. Przed kilkoma

laty uruchomiono dwie edycje studiów podyplomowych, ale lokalny rynek jest zbyt mały na ich kontynuację. Oferowanie nowych specjalności z pewnością wzbogaciłoby ofertę, ale główną barierą są niekorzystne trendy demograficzne. Lokalne środowisko jest szczególne. Najprawdopodobniej byłoby zapotrzebowanie na kierunek *finanse i rachunkowość*, ale barierą jest pozyskanie profesjonalnej kadry. Uczelnia musi szukać nowych rozwiązań i nisz rynkowych. Dużo zależy od wieloaspektowego wsparcia ze strony władz lokalnych. Mogłoby być ono większe, choć władze Uczelni twierdzą, że Szkoła jest dowartościowana. Rektor jest bardzo aktywny, uczestniczy w wielu przedsięwzięciach realizowanych w Ostrołęce. Szkoła bardzo dobrze wpisuje się w edukacyjną strategię rozwoju miasta. Pod tym względem relacje są wzorcowe. Inne szkoły mają również słabsze nabory ale WSES zajmuje ciągle pierwszoplanową pozycję jeśli chodzi o liczbę kandydatów na studia.

9. Bezrobocie w powiecie ostrołęckim przekracza 18%. Region jest relatywnie biedny, rodziny są często wielodzietne, co wyraża się także dużą liczbą wniosków o stypendia socjalne. Studia stacjonarne udało się utrzymać do 2007 roku, ale później pomimo obniżenia czesnego do 500 PLN za semestr zorganizowanie minimalnej 10 osobowej grupy stało się niemożliwe. Na studiach niestacjonarnych, mimo, że czesne od lat nie przekracza 1300 PLN zwiększenie naboru jest bardzo trudne. Jedną trzecią rekrutowanych studentów stanowią maturzyści, jedną trzecią osoby w wieku 30 – 50 lat i jedną trzecią osoby powyżej 50 lat. Ten ostatni segment stopniowo wygasa.
10. W Uczelni prowadzone są badania losów absolwentów, np. powstają prace dyplomowe na ten temat i działania te nie wynikają tylko z nowych regulacji ustawowych, ale także z potrzeby biznesowego podejścia do funkcjonowania szkoły wyższej. Mimo, że rynek pracy jest dość trudny, to relatywnie niewielki odsetek absolwentów Uczelni nie ma pracy. Większość z nich pracowała podczas studiów, a następnie wzbogaciła swoje kwalifikacje i dobrze realizuje swoje kariery zawodowe. Absolwenci są menedżerami, dyrektorami firm i instytucji, pracują w agencji rozwoju regionalnego, uruchamiają własną działalność gospodarczą, niektórzy wyjeżdżają za granicę. Zdarza się, że pracodawcy zwracają się z prośbą o polecenie absolwentów o odpowiednich referencjach. W Ostrołęce funkcjonuje 5,5 tys. podmiotów gospodarczych i są to potencjalne miejsca zatrudnienia absolwentów Uczelni. Niektórzy absolwenci a także studenci uruchamiają działalność gospodarczą na bazie biznesplanu z dofinansowaniem ze środków Powiatowego Urzędu Pracy. Inni przystępują do sieci Innowacyjnej Przedsiębiorczości Akademickiej.

4.4).

Nie formułowano zaleceń.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego (ocena: częściowo)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

4.1)

Liczebność i struktura kwalifikacji kadry jest właściwa dla prowadzenia kształcenia na kierunku *zarządzanie*, zapewniając tym samym osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Generalnie kadra dydaktyczna zatrudniona w WSES w Ostrołęce legitymuje się znacznym doświadczeniem praktycznym i dydaktycznym.

4.2)

Wymóg minimum kadrowego nie jest spełniony. Z 13 wykładowców zgłoszonych do minimum kadrowego przez Władze Uczelni 12 posiada dorobek naukowy lub/i praktyczne doświadczenie zawodowe z obszaru kształcenia na wizytowanym kierunku.

Wymogi minimum kadrowego spełnia 10 osób, w tym 1 pracownik samodzielny, 5 doktorów i 4 magistrów. Wynika z tego, że do spełnienia minimum kadrowego brakuje jednego samodzielnego i jednego niesamodzielnego nauczyciela akademickiego (lub w jego miejsce dwóch osób z tytułem zawodowym magistra posiadających doświadczenie praktyczne).

4.3)

Dobór i ocena kadry naukowo-dydaktycznej odbywa się w sposób prawidłowy i transparentny. Uczelnia wspiera wydawanie publikacji przez pracowników oraz podejmuje inne działania na rzecz ich rozwoju naukowego. Kadra jest emocjonalnie związana z uczelnią i zaangażowana w jej sprawy.

Kryterium 5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Budynki, w których odbywają się zajęcia ze studentami wizytowanego kierunku studiów, mieszczące się przy ulicy Kołobrzeskiej 15, są własnością Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce.

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Całkowita powierzchnia budynków wykorzystywanych przez Uczelnię wynosi 900 m². Do celów dydaktycznych przeznaczono 6 pomieszczeń w tym 1 aula, 4 sale ćwiczeniowe, 1 sala seminaryjna oraz 1 pracownia komputerowa. Pomieszczenia dydaktyczne posiadają 432 miejsca, co przy obecnej liczbie 240 studentów i nawet odbywających zajęcia jednocześnie, jest z nadmiarem wystarczająca.

Pracownie komputerowe wyposażone są w następujące oprogramowanie służące realizacji zajęć dydaktycznych: Windows XP oraz pakiety Office 2003 firmy Microsoft, pakiet Symfonia, Płatnik, Corel Draw 9, C++, Visual Basic 6,0, Acrobat Reader, Mozilla, 7zip, US MAG. Poza godzinami, w których laboratoria wykorzystywane są w procesie dydaktycznym, studenci mają prawo korzystania z komputerów. Ponadto czytelnia jest wyposażona w 7 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu, gdzie studenci mają możliwość korzystania z nich od wtorku do czwartku oraz w sobotę, w godzinach od 8⁰⁰ do 16⁰⁰ i w niedzielę od 8⁰⁰ do 14⁰⁰. Do dyspozycji jest również sieć WIFI w obrębie kancelarii.

Jak podano w Raporcie Samooceny, biblioteka WSES została utworzona z chwilą rozpoczęcia działalności uczelni. Podstawową jej działalnością jest gromadzenie zbiorów bibliograficznych i informacyjnych służących obsłudze procesu dydaktycznego i badań naukowych. W szczególności gromadzone są książki i czasopisma polskie oraz zagraniczne, wydawnictwa informacyjne, zbiory specjalne, m.in.: prace naukowo-badawcze. Zbiory biblioteczne obejmują:

- ponad 5200 woluminów książek,
  - ponad 3400 woluminów czasopism,
  - 31 tytułów czasopism bieżących aktualnie prenumerowanych,
  - ponad 100 innych zbiorów, w tym 68 kaset wideo, 38 płyt CD, 12 kaset audio i 14 map.
- Tematyka księgozbioru odzwierciedla kierunek kształcenia prowadzony przez Uczelnię. Gromadzone są zbiory z zakresu: zarządzania, przedsiębiorczości, marketingu, ekonomii, funkcjonowania podmiotów gospodarczych i instytucji.

Studenci i pracownicy Uczelni mają do dyspozycji czytelnię na 40 miejsc. Biblioteka ma zarejestrowanych około 500 czytelników, którzy w ciągu roku akademickiego odwiedzają ją ponad 1500 razy. Zasady korzystania z jej zasobów określa Regulamin Biblioteki. Literaturę,

której nie ma w zbiorach Biblioteki można sprowadzić z innych w formie wypożyczeń międzybibliotecznych. Biblioteka współpracuje z 20 bibliotekami uczelnianymi (m.in. Uniwersytetu Łódzkiego, Warszawskiej Szkoły Zarządzania – Szkoły Wyższej) oraz Wojewódzką Biblioteką Publiczną w Białymstoku, w zakresie wymiany publikacji naukowych. Ponadto studenci i pracownicy Uczelni mogą korzystać w ramach wypożyczeń międzybibliotecznych ze zbiorów Centralnej Biblioteki Narodowego Banku Polskiego.

Studenci mogą korzystać również ze – wspomnianej wyżej – Biblioteki Miejskiej w Ostrołęce oraz Biblioteki Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego im. A. Chętnika w Ostrołęce.

Studenci Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce mają także możliwość korzystania z następujących elektronicznych baz danych: Wirtualna Biblioteka Nauki (Elsevier Springer, Webb of Knowledge, Wiley); Ebsco; Scopus. Czasopisma w wersji elektronicznej dostępne bezpłatnie po zalogowaniu w ramach projektu "Bankowość - Finanse - Samorząd - Wiedza on-line", organizowanego przez Związek Banków Polskich i Wydawnictwo Centrum Prawa Bankowego i Informacji. / "Miesięcznik Finansowy BANK", "Nowoczesny Bank Spółdzielczy", "Europejski Doradca Samorządowy", "Finansowanie Nieruchomości", "Kurier Finansowy".

W opinii studentów Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględnia potrzeby osób niepełnosprawnych.

W ocenie studentów wielkość sal i ich wyposażenie są dostosowane do wielkości grup i potrzeb studentów i umożliwia realizację procesu kształcenia.

Godziny otwarcia biblioteki są satysfakcjonujące i w pełni odpowiadają potrzebom studentów. Księgozbiór natomiast jest oceniany jako zbyt ubogi, w szczególności problemem jest mała liczba egzemplarzy poszczególnych publikacji, w tym obowiązujących podczas egzaminów oraz brak nowości wydawniczych. Studenci stwierdzili, że skutecznym rozwiązaniem tego problemu byłoby wzbogacanie bazy elektronicznej (e-booki) i udostępnianie jej studentom do użytku domowego.

Na terenie Uczelni studenci mają możliwość korzystania z bezprzewodowej sieci internetowej. Ze względu na niewielką liczbę studentów nie ma bufetu ani stołówki. Jednakże studenci oceniają tę sytuację ze zrozumieniem i pozytywnie wyrażają się o stworzonej przez Uczelnię możliwości przygotowania ciepłych napojów. Budynek Uczelni nie jest w pełni dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnych, ale uwzględniane są potrzeby tych osób.

Studenci studiów niestacjonarnych na ogół zaliczają praktykę na podstawie zaświadczeń z zakładów pracy. W zakresie doboru przedsiębiorstw i instytucji, w których studenci mogą odbywać praktyki zawodowe, Zespół Oceniający stwierdził, że Uczelnia bardzo dobrze współpracuje z podmiotami gospodarczymi i instytucjami sektora samorządowego.

Student może odbyć praktykę w firmie, z którą Uczelnia ma podpisaną umowę o organizację obowiązkowej praktyki studenckiej lub innej firmie na podstawie indywidualnie uzyskanej zgody Dziekana. Istnieje również możliwość zaliczenia praktyki studentowi, który pracuje na stanowisku związanym z kierunkiem studiów. Kwestie te szczegółowo reguluje – wspomniany wyżej – Regulamin praktyk Wyższej Szkoły Ekonomiczno - Społecznej w Ostrołęce przyjęty uchwałą nr 4/2008/2009 Senatu z dnia 1 października 2008 roku. Stanowi on, że praktyki zawodowe są integralną częścią procesu kształcenia studentów i powinny być realizowane w lokalnych małych i średnich firmach, instytucjach społecznych, organach administracji rządowej, samorządu terytorialnego, organizacjach pozarządowych i innych jednostkach.

Zespołowi Oceniającemu PKA udostępniono wykaz porozumień o współpracy w zakresie organizacji praktyk zawodowych zawartych z przedsiębiorstwami i instytucjami, wśród

których były m.in.: Powiatowy Urząd Pracy w Ostrołęce, Agencja Rozwoju Regionalnego w Ostrołęce, Lukas Bank we Wrocławiu oraz wiele innych firm i instytucji, także zagranicznych, takich jak hotele i centra kształcenia.

Z punktu widzenia potrzeb rozwoju kierunku powierzchnia dydaktyczna Uczelni nie stanowi przeszkody. Infrastruktura jest na bieżąco naprawiana i konserwowana. Należy dołożyć starań, aby rozszerzyć zbiory biblioteczne.

Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Społeczna w Ostrołęce funkcjonuje w budynku parterowym bez barier architektonicznych. W bieżącym roku akademickim w Uczelni studiuje 10 studentów niepełnosprawnych.

W pozytywnej uchwale z poprzedniej wizytacji z dnia 3 lipca 2008 nie było krytycznych uwag dotyczących bazy dydaktycznej Uczelni.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

Warunki lokalowe WSES są wystarczające dla prowadzenie zajęć na I stopniu na kierunku *zarządzanie*. Baza dydaktyczna zapewnia możliwość realizacji założonych efektów kształcenia dla obecnej, relatywnie niewielkiej, liczby studentów. W opinii studentów zbiory Biblioteki należałoby rozszerzyć poprzez szerszy dostęp do baz elektronicznych. Obecnie Biblioteka zapewnia dostęp do podstawowych zbiorów, możliwe jest korzystanie także z zasobów elektronicznych Wirtualnej Biblioteki Nauki. Jednakże z punktu widzenia potrzeb studentów w zakresie literatury obowiązującej na zajęciach należy zwiększyć liczbę egzemplarzy, zwłaszcza w obszarze nowości wydawniczych.

Kryterium 6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia. Jednostka stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej.

Wprawdzie Zespół Oceniający odstąpił od analizy tego kryterium, z uwagi na jego nieobligatoryjność na studiach licencjackich, ale dostrzega osiągnięcia naukowe ocenianej jednostki. Kadra naukowo-dydaktyczna Wydziału Zarządzania Wyższej Szkoły Ekonomiczno - Społecznej w Ostrołęce uczestniczy w badaniach naukowych, grantach i projektach badawczych inicjowanych przez władze rektorskie i dziekańskie oraz własne środowisko naukowe. Pracownicy naukowci mają możliwość prowadzenia badań, przy czym ze względu na charakter zatrudnienia znacznej części kadry jako dodatkowym miejscem pracy jest rzeczą naturalną, że wykładowcy ci prowadzą badania naukowe przede wszystkim w miejscu swojego podstawowego zatrudnienia.

W miarę skromnych możliwości finansowych WSES partycypuje w finansowaniu badań naukowych, udziału w krajowych i międzynarodowych konferencjach oraz publikowaniu tekstów artykułów w zeszytach naukowych innych uczelni. Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomiczno - Społecznej w Ostrołęce są wydawane corocznie od 10 lat, a publikacje

w nich zamieszczone są wycenione na 4 punkty. Wydanie jednego Zeszytu Naukowego (numery 8 do 11) oznacza poniesienie nakładów rządu co najmniej 6-8 tys. zł. Wykładowcy uczelni publikują również w Zeszytach Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego (6 punktów).

Ważnym rezultatem prac naukowo-badawczych jest organizacja konferencji naukowych (10 w latach 2007-2014).

Podkreślić należy również, że Uczelnia realizuje projekty z partnerami krajowymi i zagranicznymi. Efektem prac realizowanych w ramach projektów współfinansowanych z EFS są dwa projekty.

Kadra Wydziału Zarządzania WSES uczestniczyła również w realizacji badania zleconego przez Punkty Informacji Europejskiej w Ostrołęce, nt., Ocena skutków prowadzenia informacji europejskiej w subregionie ostrołęcko-siedleckim. (okres realizacji wrzesień 2009 – luty 2012).

**Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego (ocena: wyróżniająca, w pełni, znacząco, częściowo.)
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych**

Nie dotyczy.

Kryterium 7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

7.1).

Zasady rekrutacji spełniają podstawowe wymagania w zakresie prowadzenia studiów I stopnia. Warunkiem przyjęcia na studia jest złożenie wymaganych dokumentów w obowiązujących terminach. Wśród wymaganych dokumentów jest uwzględnione przedłożenie świadectwa maturalnego kandydata. Kandydaci są przyjmowani według kolejności zgłoszeń, bez egzaminów. System rekrutacji nie optymalizuje profilu kandydatów z punktu widzenia zakładanych efektów kształcenia, jednakże należy uwzględnić spowodowany niżem demograficznym ogólnie niski poziom zainteresowania studiami wyższymi w związku z czym Uczelnia ma wysoce ograniczone możliwości dokonywania selekcji wśród kandydatów.

Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste i uwzględniają zasadę równych szans.

Zasady i procedury rekrutacyjne zostały opisane w uchwale Senatu WSES w Ostrołęce. Regulacja te nie zawierają postanowień o charakterze dyskryminacyjnym. Wszyscy kandydaci umieszczani są na wspólnej liście rankingowej i przyjmowani na studia do wyznaczonego limitu przyjęć.

7.2).

System oceny osiągnięć studentów można ocenić jako zorientowany na proces uczenia się, przejrzysty i zapewniający obiektywizm ocen, zaś wymagania są wystandardyzowane. Jak wspomniano, zasady oceny pracy studentów określone są w Regulaminie studiów WSES.

System kształcenia na kierunku *zarządzanie* odpowiada oczekiwaniom studentów i zakłada systematyczne pogłębianie ich kompetencji. Potwierdza to m.in. stosowanie zaliczeń etapowych, kolokwiów oraz wykorzystywanie metod aktywizujących studentów podczas zajęć i bieżącą oceną ich aktywności. Informacje na temat systemu weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia w Uczelni są przedstawiane przez prowadzących podczas pierwszych zajęć oraz stale dostępne dla studentów. W opinii studentów system oceny osiągnięć jest zrozumiały oraz obiektywny. Studenci mają zapewniony dostęp do sylabusów, jednakże nie zawierają one efektów kształcenia określonych w zrozumiały sposób.

Studenci przystępują do egzaminów w sesjach egzaminacyjnych, mają prawo do jednego terminu poprawkowego oraz do ubiegania się o termin dodatkowy w przypadku usprawiedliwionej nieobecności. Studenci potwierdzają, że Szkoła umożliwia także ubieganie się o egzamin komisyjny, jeżeli w opinii studenta egzamin został oceniony nieobiektywnie. Studenci nie zgłosili problemów z respektowaniem tych zasad.

Podsumowując można potwierdzić, iż stosowane oceny oraz wymagania stawiane studentom są wystandaryzowane.

W kartach przedmiotów dokonano analizy nakładu pracy studenta. Obok godzin kontaktowych: wykładowych czy ćwiczeniowych, wskazano na godziny e-learningu a także zróżnicowane formy pracy własnej studenta. W tabelach bilansu czasu pracy uwzględniono takie pozycje jak: zajęcia dydaktyczne, przygotowanie się do zajęć, studiowanie literatury, udział w konsultacjach, przygotowanie projektu/eseju, przygotowanie się do egzaminu /zaliczenia. Podane rozkłady pracy można uznać za prawidłowe i prawidłowo także przypisano punktację ECTS. Szacunki nakładów czasu pracy nie budzą zastrzeżeń. Jednocześnie prawidłowo przypisano nakładom czasu pracy punktację ECTS przyjmując najczęściej założenie, iż 25 godzinom nakładu czasu pracy odpowiada 1 punkt ECTS.

7.3).

Działania podejmowane przez Uczelnię w zakresie umiędzynarodowienia studiów są widoczne. Jednak pomimo stwarzania przez WSES wielu możliwości skorzystania z programów wymiany z uczelniami i firmami zagranicznymi znaczna część studentów nie jest tym zainteresowana. Główne powody to absorbująca praca zawodowa, która nie pozwala na długookresowe urlopy, życie rodzinne, a także bariera językowa. Uczelnia powinna rozważyć wprowadzenie fakultatywnych zajęć z języków obcych (ze strony 17 Raportu Samooceny wynika, że takie zajęcia nie są obecnie realizowane) zwłaszcza, że w ostatnich latach coraz częściej studenci wizytowanej Uczelni są zainteresowani wyjazdami na zagraniczne praktyki zawodowe do niemieckich hoteli i innych firm usługowych i produkcyjnych a Władze Uczelni podejmują bardzo aktywne działania w tym kierunku.

Wydział Zarządzania Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce zapewnia pracownikom i studentom wizytowanego kierunku możliwość uczestnictwa w programie Erasmus. Liczba studentów i nauczycieli akademickich korzystających z tej szansy zdobywania wiedzy, umiejętności i doświadczeń zawodowych jest przeciętna. Z Raportu Samooceny wynika, że w ocenianym okresie 2009-2014 zorganizowano 12 wyjazdów nauczycieli akademickich za granicę (8 do Hiszpanii i 4 do Słowacji) oraz zanotowano przyjazd 1 wykładowcy z USA. W wymianie międzynarodowej w ramach programu Erasmus uczestniczyło 16 studentów wyjeżdżających i 14 przyjeżdżających.

Uczelnia upatruje swoją szansę w dalszym umiędzynarodawianiu oferty kształcenia. Powoli zwiększa się liczba partnerów zagranicznych – obecnie są to 2 uczelnie, do których studenci mogą wyjeżdżać na studia w ramach programu Erasmus oraz partnerzy biznesowi z Niemiec, co pozwala na sprawne realizowanie praktyk zagranicznych oraz czerpanie wzorców w zakresie programów kształcenia i metod nauczania wykorzystywanych w uczelniach zagranicznych.

W opinii studentów struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów. Potwierdzają, iż Uczelnia stwarza studentom możliwość wyjazdu na wymiany zagraniczne, w tym w szczególności w ramach programu Erasmus. System informowania studentów o programach wymiany oraz procesie rekrutacyjnym funkcjonuje prawidłowo. Uczestnictwo w wymianie nie cieszy się wielkim zainteresowaniem studentów, ale zaobserwować można systematyczny wzrost liczby osób

uczestniczących w programie. Ponadto stale wzrasta zainteresowanie wyjazdami na praktyki w ramach programu Erasmus.

Zajęcia z języka obcego nowożytnego odbywają się na zróżnicowanym poziomie. W opinii studentów osiągnięty poziom znajomości języka obcego umożliwia wyjazd zagraniczny w celu poszukiwania zatrudnienia. Studenci nie mają jednak możliwości uczestnictwa w zajęciach prowadzonych w języku obcym np. w ramach oferty zajęć do wyboru co nie daje możliwości zwiększenia znajomości języka obcego i co stanowi, jak wspomniano, także barierę dla uczestnictwa w wyjazdach zagranicznych.

7.4).

System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia.

Studenci uważają, że informacje zawarte w programach wykładanych przedmiotów są kompletne. „Język efektów kształcenia” użyty w sylabusie sprawia im jednak pewne kłopoty, głównie w zakresie symboliki, do której jeszcze nie przywykli. Uważają, że sylabusy powinny zawierać szerszy opis efektów, zwłaszcza szczegółowych. Pozytywnie oceniają przydatność zalecanych materiałów dydaktycznych.

Wśród mechanizmów motywujących studentów do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia wymienić należy stypendia rektora. Jak wynika z *Regulaminu* stypendia rektora dla najlepszych studentów przyznawane są na podstawie uzyskania przez studenta wysokiej średniej ocen za poprzedni rok lub za osiągnięcia naukowe, artystyczne lub sportowe.

Przyznawanie świadczeń pomocy materialnej odbywa się na podstawie regulaminu pomocy materialnej obejmującego wszystkie rodzaje świadczeń pomocy materialnej przewidziane w art. 173 ust. 1 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym. Zgodnie z art. 174 ust. 2 cyt. ustawy, podziału dotacji ze środków funduszu pomocy materialnej dokonuje Rektor w porozumieniu z przedstawicielami Samorządu uwzględniając proporcje między stypendiami socjalnymi a stypendiami rektora dla najlepszych studentów w sposób zgodny z art. 174 ust. 4 cyt. ustawy. Sposób przyznawania świadczeń uznany został przez studentów wizytowanego kierunku za przejrzysty oraz sprawny.

Decyzje dotyczące przyznawania świadczeń pomocy materialnej zawierają wszystkie niezbędne elementy określone w art. 107 ust. 1 ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego.

Zasady przyznawania pomocy materialnej są studentom znane, a wszelkie potrzebne informacje związane z funkcjonowaniem systemu przyznawania pomocy materialnej mogą uzyskać w Dziekanacie oraz od członków komisji stypendialnych, w skład których wchodzi zarówno studenci, jak i nauczyciele akademicki. Wątpliwość budzi jednak skład Komisji Stypendialnej powołanej w dniu 30 października 2013 r., w skład której wchodzi trzech nauczycieli akademickich oraz trzech studentów. Zgodnie bowiem z art. 177 ust. 3 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym *studenci stanowią większość składu komisji*. Zaleca się zatem uzupełnienie składu komisji tak, aby zostały zachowane proporcje przewidziane wskazaną ustawą.

Poza uchybieniem związanym ze składem organu, system pomocy materialnej funkcjonuje prawidłowo.

W Uczelni w oparciu o *Regulamin Samorządu Studenckiego Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce* funkcjonuje Samorząd Studentów charakteryzujący się jednopoziomową strukturą na szczeblu ogólnouczelnianym. W skład organów Samorządu Studentów wchodzi przedstawiciele wszystkich lat studiów na kierunku *zarządzanie*. Podział kompetencji oraz uprawnień pomiędzy poszczególnymi organami Samorządu Studenckiego jest przejrzysty i zrozumiały.

Samorząd współuczestniczy w tworzeniu oraz opiniuje w formie uchwał Regulamin studiów, Regulamin przyznawania pomocy materialnej, a także plany i programy nauczania. Zdaniem przedstawicieli Samorządu Studenckiego Władze Wydziału są otwarte na działalność studencką na Wydziale, w tym na aktywność Samorządu Studenckiego.

Liczba przedstawicieli studentów w Senacie Uczelni oraz Radzie Wydziału spełnia przesłanki art. 61 ust. 3 Ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym. Studenci posiadają swoich przedstawicieli również w komisjach dyscyplinarnych, zespołach zapewniania jakości kształcenia oraz innych gremiach zajmujących się kwestiami dotyczącymi studentów. Uczelnia zapewnia środki materialne niezbędne do funkcjonowania Samorządu Studenckiego.

Działalność Samorządu Studentów koncentruje się na organizowaniu przedsięwzięć na rzecz studentów, takich jak bal, wigilia uczelniana, wyjazdy grup studentów, a także na rzecz środowiska lokalnego, jak np. zbiórka żywności, czy świąteczne akcje charytatywne. Studenci reprezentują wysoki poziom zaangażowania w życie Uczelni, pomimo że studiuje w trybie niestacjonarnym.

Na Uczelni nie działa żadne koło naukowe. Stan ten utrzymuje się od momentu, w którym kształcenie na WSES zakończyli studenci studiów stacjonarnych.

Uczelnia nie posiada Biura Karier (choć wśród celów strategicznych Szkoły znajduje się uruchomienie takiego Biura).

Podczas spotkania studentów z Zespołem Oceniającym studenci przedstawiali swoje opinie wskazując na mocne i słabe strony procesu kształcenia. Zostały one w znacznym stopniu scharakteryzowane w poprzednich częściach niniejszego Raportu. Niżej przedstawione są ogólne oceny opieki naukowej i dydaktycznej.

Studenci pozytywnie oceniają system opieki naukowej i dydaktycznej. Nauczyciele akademicki są dostępni w trakcie wyznaczonych konsultacji, a ich terminy są dostosowane do potrzeb studentów. W trakcie spotkania studenci potwierdzili, że wykładowcy są dla nich dostępni również poza czasem zajęć oraz wyznaczonych konsultacji, także z wykorzystaniem w tym celu poczty elektronicznej. Wymiar czasowy prowadzonych konsultacji oraz pełnionych dyżurów studenci uznali za wystarczający w stosunku do ich potrzeb. Studenci nie zgłosili uwag dotyczących harmonogramu sesji egzaminacyjnej. Pozytywnie ocenili otwartość wykładowców na organizowanie tzw. terminów zerowych w dniu ustalonym ze studentami. Studenci posiadają także dostęp do wszystkich niezbędnych informacji związanych z tokiem studiów, w tym harmonogramów zajęć, terminów sesji egzaminacyjnej, kart przedmiotów oraz materiałów dydaktycznych w formie elektronicznej na platformie lub stronie internetowej Uczelni.

Wszystkie zajęcia w opinii studentów realizowane są zgodnie z przedstawionymi im sylabusami, a informacje prezentowane podczas zajęć dydaktycznych korespondują z treściami wymaganymi podczas zaliczeń i egzaminów.

Studenci mają także możliwość indywidualizacji programu studiów na zasadach wskazanych nie tylko w drodze ubiegania się o indywidualny tok studiów, lecz także poprzez swobodny wybór seminarium dyplomowego, zajęć z języka obcego nowożytnego, przedmiotów obieralnych oraz miejsca praktyk zawodowych.

Zasady przeprowadzania egzaminu dyplomowania są znane studentom ocenianego kierunku. Studenci mają możliwość swobodnego wyboru tematu pracy dyplomowej oraz korzystania z wsparcia promotora podczas jej przygotowywania.

Godziny otwarcia dziekanatów zostały uznane przez studentów za dostosowane do ich potrzeb. Pozytywnie oceniono kompetencje pracowników administracji.

W opinii studentów studiów niestacjonarnych opłata pobierana za świadczenie usług edukacyjnych jest adekwatna do jakości oferty edukacyjnej Uczelni. Zaniepokojenie budzi natomiast treść Zarządzenia nr 1 Kanclerza WSES w Ostrołęce z dnia 01.06.2012 r., które zgodnie z informacjami przekazanymi Zespołowi Oceniającemu nadal stanowi podstawę naliczania opłat za usługi edukacyjne. W § 3 wskazanego Zarządzenia określono, że **Uczelnia pobiera również następujące opłaty egzamin komisyjny – 200 zł oraz za korespondencję związaną z niedopełnieniem regulaminowych obowiązków przez studenta – 1 pismo (regulamin studiów, umowa określająca warunki odpłatności za studia w WSES, regulamin biblioteki) – 50 zł.** Pierwsza z wskazanych opłat stoi w jawnej sprzeczności z art. 99a ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i dlatego też niezbędnym jest jej wyeliminowanie z katalogu wskazanego z Zarządzeniu. Druga zaś w opinii Zespołu Oceniającego jest nieadekwatna, a jej wskazanie w Zarządzeniu w opinii studentów jest obejściem wprowadzenia wyższego czesnego, w skład którego co do zasady wchodzi także koszty administracyjne. Podczas spotkania ze studentami Zespół Oceniający został poinformowany, że obie opłaty nie są pobierane przez Uczelnię, co dodatkowo uzasadnia ich wyeliminowanie z katalogu zdefiniowanego Zarządzeniem. Zaleca się zatem uzgodnienie treści Zarządzenia ze stanem rzeczywistym.

7.5).

Nie formułowano uwag.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1)

Zasady rekrutacji są kompleksowo uregulowane w odpowiedniej uchwale Senatu. Regulacje te nie zawierają postanowień o charakterze dyskryminującym. Rekrutacja na studia I stopnia odbywa się w oparciu o wyniki z egzaminu dojrzałości.

7.2)

System kształcenia odpowiada oczekiwaniom i zakłada systematyczne pogłębianie wiedzy i umiejętności studentów. Studenci są informowani o zasadach zaliczania przedmiotów oraz mają dostęp do sylabusów zawierających zasady formułowania ocen.

7.3)

Uczelnia umożliwia studentom udział w programie Erasmus. Zainteresowanie studentów uczestnictwem w programie, w szczególności w ramach praktyk, stopniowo wzrasta. Studenci uczestniczą w zajęciach (na zróżnicowanym poziomie) z języka obcego nowożytnego. Uczelnia nie oferuje zajęć w języku obcym nowożytnym.

Poziom umiędzynarodowienia studiów jest relatywnie dobry. Studenci i nauczyciele akademicy wykorzystują coraz częściej możliwości uczestnictwa w programach wymiany międzynarodowej z uczelniami i firmami zagranicznymi. Zaleca się kontynuowanie dotychczasowych inicjatyw na rzecz zwiększenia stopnia umiędzynarodowienia kształcenia na ocenianym kierunku.

7.4)

Uczelnia zapewnia studentom opiekę dydaktyczno-naukową oraz odpowiednie warunki materialne. Studenci co do zasady są właściwie reprezentowani w organach kolegialnych Uczelni. W opinii studentów kadra dydaktyczna jest kompetentna i pomocna, a obsługa administracyjna przyjazna. Procedura przyznawania świadczeń pomocy materialnej wymaga uzupełnienia składu komisji stypendialnej, w pozostałym zakresie system działa poprawnie. Samorząd Studentów ma zapewnione środki na działalność i realizuje zadania wynikające z ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym. W ramach ocenianego kierunku nie działają inne organizacje studenckie.

Zespół Oceniający znalazł pewne uchybienia w zasadach odpłatności za świadczenia usług edukacyjnych.

Kryterium 8. Stosowanie na ocenianym kierunku studiów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zorientowanego na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia

8.1).

Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia został wprowadzony Zarządzeniem nr 15/2010/2011 Rektora Uczelni z dnia 30 września 2011 r. Podczas wizytacji Zespół Oceniający otrzymał dokument „Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia” będący załącznikiem do tego Zarządzenia, zawierający zadania systemu i opis struktury zarządzania procesem kształcenia oraz elementy i procedury składające się na systematyczną i kompleksową ocenę jakości kształcenia.

Podstawowym organem, który tworzy politykę jakości kształcenia i odpowiada za stosowanie Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia jest Rada Naukowa.

W Systemie podkreśla się, że realizacja podstawowych zadań WSZJK zakłada aktywność całej społeczności Uczelni, czyli pracowników i studentów; wszyscy pracownicy mają za zadanie zgłaszać, bezpośrednio do przełożonych lub Rady Naukowej, wszelkie uwagi mogące przyczynić się do poprawy jakości kształcenia. Także wszyscy studenci mają za zadanie zgłaszać, za pośrednictwem ankiet, bądź w innej formie do organów przedstawicielskich studentów, Rady Naukowej lub pracowników Uczelni wszelkie uwagi mogące przyczynić się do poprawy jakości kształcenia.

Do zadań Rady Naukowej należy przede wszystkim wypracowywanie rozwiązań mających na celu zapewnienie i poprawę jakości kształcenia (monitorowanie jakości kształcenia), w tym: analiza i weryfikacja zakładanych efektów kształcenia na kierunku dokonywana w porozumieniu z zespołem nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego; analiza wyników ankiety oceny zajęć dydaktycznych i kierowanie wynikających z niej wniosków do Rektora; analiza i doskonalenie programu kształcenia z uwzględnieniem wniosków z monitorowania kariery zawodowej absolwentów; dokumentowanie działań na rzecz zapewnienia jakości kształcenia; kierowanie wniosków do Rektora.

Na Rektorze spoczywa odpowiedzialność za całokształt realizacji polityki zapewnienia jakości kształcenia.

W opisie systemu znajdują się procedury i narzędzia dla przeprowadzenia w/w analiz:

- ocena zajęć dydaktycznych przez studentów,
- hospitacje zajęć dydaktycznych,
- hospitacje praktyk,
- dokumentacja efektów kształcenia i ich weryfikacja,
- ankieta oceny poziomu satysfakcji ze studiów wśród absolwentów,
- dokonywanie systematycznej oceny pracy nauczycieli akademickich,

- konsultacje z podmiotami wewnętrznymi,
- konsultacje z podmiotami zewnętrznymi,
- przygotowywanie sprawozdań i protokołów.

Obligatoryjne ocenianie jakości zajęć dydaktycznych przez studentów odbywa się poprzez wypełnianie anonimowej ankiety oceny kursu. Ponadto studenci ostatniego roku przed egzaminem licencjackim oceniają kadrę i przebieg całego toku studiów. Treść i zasady przeprowadzenia ankietyzacji określone są przez Rektora.

Hospitacje zajęć dydaktycznych przeprowadza się zgodnie z „Procedurą przeprowadzania hospitacji zajęć dydaktycznych”. Hospitacje zajęć dydaktycznych prowadzone są przez kierownictwo Uczelni odpowiedzialne za proces dydaktyczny oraz przez wyznaczonych samodzielnych pracowników nauki z zachowaniem zasady, że hospitujący posiada co najmniej równy stopień naukowy z hospitem. Do oceny wyników hospitacji służy arkusz hospitacyjny. Hospitacje odbywają się zgodnie z planem hospitacji przygotowanym przez Dziekana na dany rok akademicki. Wyniki hospitacji są brane pod uwagę przy zatrudnieniach, awansach i okresowych ocenach pracowników.

Hospitacje praktyk organizuje koordynator praktyk studenckich, w porozumieniu z opiekunami praktyk, w sposób zapewniający reprezentatywność wyników hospitacji. Wzory protokołów hospitacji określa Rada Naukowa.

Ocena nauczycieli akademickich odbywa się raz na 4 lata. Zgodnie z zarządzeniem Rektora nr 9/2009/2010 (z dnia 6.06.2010 r.) dokonano oceny nauczycieli akademickich w 2010 roku. Nauczyciele wypełniają ankietę okresowej oceny nauczyciela akademickiego. Ocenę przeprowadziła Rada Naukowa.

Jak wspomniano wyżej, (por. m.in. p. 2.4) przeprowadzono ocenę satysfakcji ze studiów wśród absolwentów. WSZJK przewiduje systematyczność i kompleksowość tych badań.

Ponadto system wprowadza szereg działań szczegółowych służących ocenie osiągniętych efektów kształcenia takich jak: analiza prac pisemnych, analiza sylabusów, analiza protokołów konsultacji z podmiotami zewnętrznymi, analiza związku programów kształcenia ze strategią rozwoju WSES w Ostrołęce.

W celu monitorowania osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia Rada Naukowa i Rektor posługuje się dokumentacją wytworzoną w ramach funkcjonowania WSZJK. Podstawowe dokumenty dotyczące kierunku *zarządzanie* (programy kształcenia, sylabusy, katalogi przedmiotów według ECTS, dodatkowe informacje związane z programem kształcenia) przechowywane są w wersji elektronicznej. Prace dyplomowe i ich recenzje przechowywane są w archiwum. Pozostałe prace pisemne studentów są przechowywane w archiwum przez 1 rok. Dokumentacja praktyk studenckich gromadzona jest w aktach osobowych studentów.

Zespół Oceniający zapoznał się z protokołami z posiedzeń Rady Naukowej z lat 2008-2014. Spotkania dotyczyły wielu spraw związanych z procesem kształcenia i jego jakością, m.in. opiniowania programów kształcenia i zmian opiniowania tematyki prac licencjackich pod kątem ich przydatności dla potrzeb praktyki, zwłaszcza potrzeb regionu, wyników ankiet studentów, okresowej oceny nauczycieli akademickich, przeprowadzonych hospitacji. Protokoły zawierają wnioski pozwalające usprawnić proces kształcenia. Zwracają m.in. uwagę pohospitacyjne i zalecenia, wartościowe są także zbiorcze wnioski wynikające z opracowań dotyczących ankiet studenckich. Należy dodać, że po zakończeniu kształcenia, przed obroną pracy licencjackiej, studenci – jak wspomniano - wypełniają arkusz oceny końcowej przebiegu studiów. Pytania dotyczą oceny pracy nauczycieli akademickich ale także zmian programowych.

Założenia Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia, jego struktura oraz działania w ramach poszczególnych procedur w pełni umożliwiają osiągnięcie właściwego poziomu jakości kształcenia. Z uwag sformułowanych w p. 3 i 4 wynika, że należy niezwłocznie podjąć działania, aby zwiększyć efektywność Systemu przede wszystkim w zakresie formułowania celów i efektów kształcenia a także programu studiów.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci stwierdzili, że wyniki przeprowadzanych ankiet dotyczących jakości kształcenia nie są im prezentowane lub udostępniane. Stwierdzili także, że są zainteresowani udostępnieniem takich wyników oraz regularnym uczestniczeniem w ankietyzowaniu, choć generalnie zaangażowanie studentów w proces zapewniania jakości kształcenia jest niewielkie i poziom ich wiedzy o wynikach działania WSZJK jest niewielki..

8.2).

Jak wspomniano wyżej, wśród procedur WSZJK są konsultacje z podmiotami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Rektor i Rada Naukowa może swobodnie konsultować się z podmiotami wewnętrznymi Uczelni, a w szczególności gdy: konieczne jest uzyskanie dodatkowych informacji związanych z jakością kształcenia, których nie dostarczają pozostałe narzędzia WSZJK, pragnie bezpośrednio przekazać uwagi dotyczące zapewnienia bądź doskonalenia jakości kształcenia. W uzasadnionych przypadkach konsultacje mogą być protokołowane (protokół przechowywany jest w archiwum Rady Naukowej).

Konsultacje z podmiotami zewnętrznymi służą gromadzeniu informacji użytecznych dla zapewnienia jakości kształcenia, a w szczególności informacji na temat potrzeb rynku pracy i sytuacji zawodowej absolwentów. Konsultacje odbywają się poprzez kontakty nieformalne i formalne. Rektor i przedstawiciele Rady Naukowej deklarują sporządzanie notatek służbowych z takich konsultacji. Konsultacje z interesariuszami rynku pracy prowadzone są na bieżąco przez Rektora, który jest przedstawicielem Uczelni w Stowarzyszeniu Przedsiębiorców w Ostrołęckim Forum Gospodarczym, którego członkiem zbiorowym jest Uczelnia. Rektor jest członkiem Zarządu i w trakcie prac w Stowarzyszeniu konsultuje przede wszystkim programy kształcenia. Ponadto Rektor jest członkiem Powiatowej Rady Zatrudnienia w Ostrołęce, w ramach której poznaje opinie o potrzebach rynku pracy przedstawicieli reprezentujących różne organizacje w Radzie Zatrudnienia. Konsultacje odbywają się również na bieżąco z Powiatowym Urzędem Pracy, z którym Uczelnia ma podpisane porozumienie o współpracy.

W skład gremiów odpowiedzialnych za zapewnianie jakości kształcenia, na zasadach pełnoprawnych członków, wchodzi przedstawiciele studentów. W ocenie przedstawicieli studentów ich głos jest brany pod uwagę przez Władze Wydziału, jednakże rzadko zabierają głos w sprawach związanych z jakością kształcenia. W opinii Zespołu Oceniającego wynika to z niskiej świadomości studentów o ich roli w całym procesie edukacyjnym. Uczelnia powinna dołożyć starań, aby bardziej angażować studentów w proces podnoszenia jakości kształcenia. W sposób zadowalający działają natomiast mechanizmy nieformalne zapewniania jakości kształcenia wynikające z partnerskich relacji pomiędzy studentami, nauczycielami oraz administracją Uczelni.

Nie formułowano zaleceń.

Tabela nr 1. Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (odrębnie dla każdego poziomu kompetencji).

Zakładane efekty kształcenia	program i plan studiów	kadra	infrastruktura dydaktyczna/biblioteka	działalność naukowa	działalność międzynarodowa	organizacja kształcenia
Wiedza	+/-	+/-	+	nie dotyczy	+	+/-
umiejętności	+/-	+/-	+	nie dotyczy	+	+/-
kompetencje społeczne	+/-	+/-	+	nie dotyczy	+	+/-

- + - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- +/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego (ocena: *znacząco*)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

8.1)

Na Wydziale Zarządzania Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Społecznej, na którym usytuowany jest kierunek zarządzania działła WSZJK. Struktura zarządzania procesem dydaktycznym jest przejrzysta, systematyczność i kompleksowość działań w ramach poszczególnych procedur Systemu obejmuje program kształcenia i metody jego realizacji, ocenę i analizę osiągniętych efektów kształcenia a także ocenę kadry akademickiej.

Założenia Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia, jego jednostki organizacyjne oraz działanie w ramach poszczególnych procedur w pełni umożliwiają osiągnięcie właściwego poziomu jakości kształcenia. Należy niezwłocznie podjąć działania, aby zwiększyć efektywność systemu, przede wszystkim w zakresie realizacji formułowania koncepcji kształcenia i jej realizacji programowej.

8.2)

Udział interesariuszy zewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia jest oparty na formalnych i nieformalnych konsultacjach z przedstawicielami rynku pracy. Konsultacje te są prowadzone systematycznie, przede wszystkim przez Rektora, który jest przedstawicielem (członkiem Zarządu) Uczelni w Stowarzyszeniu Przedsiębiorców w Ostrołęckim Forum Gospodarczym. Konsultacje odbywają się również na bieżąco z Powiatowym Urzędem Pracy, z którym Uczelnia ma podpisane porozumienie o współpracy.

Uczelnia powinna dolożyć starań, aby bardziej angażować studentów w proces podnoszenia jakości kształcenia. W sposób zadowalający działają natomiast mechanizmy nieformalne zapewniania jakości kształcenia wynikające z partnerskich relacji pomiędzy studentami, nauczycielami oraz administracją Uczelni.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco (6)	w pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)
1. koncepcja rozwoju kierunku		X			
2. cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji			X		
3. program studiów			X		
4. zasoby kadrowe				X	
5. infrastruktura dydaktyczna		X			
6. prowadzenie badań naukowych	nie dotyczy				
7. system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8. wewnętrzny system zapewnienia jakości			X		

Uczelnia przez 10 lat funkcjonowania wpisała się w lokalne środowisko i dla tego środowiska stara się przede wszystkim realizować swoje zadania edukacyjne. Szkoła dostrzega problemy związane z szybkim obniżaniem się popytu edukacyjnego, starając się w swojej strategii zapewnić funkcjonowanie i rozwój w ramach tych ograniczeń poprzez rozwijanie różnych form kształcenia ustawicznego. Uczelnia dużej szansy rozwoju upatruje także w umiędzynarodowieniu swojej oferty. Powoli zwiększa się liczba partnerów zagranicznych, obecnie są to 2 uczelnie, do których studenci mogą wyjeżdżać na studia w ramach programu Erasmus oraz partnerzy biznesowi z Niemiec, z którymi współpraca pozwala na sprawne realizowanie praktyk zagranicznych.

Studenci identyfikują się z Uczelnią, wskazując na dobre kontakty z nauczycielami akademickimi, służące właściwej realizacji przyjętych efektów kształcenia.

Założenia Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia, jego jednostki organizacyjne oraz działania w ramach poszczególnych procedur w pełni umożliwiają osiągnięcie właściwego poziomu jakości kształcenia. Należy niezwłocznie podjąć wysiłki w kierunku zwiększenia efektywności Systemu przede wszystkim w zakresie formułowania koncepcji kształcenia i jej realizacji programowej.

Zespół Oceniający stwierdził, że forma realizacji koncepcji kształcenia praktycznego wymaga poprawek. Należy do nich przede wszystkim zwiększenie zakresu efektów o

charakterze umiejętności, określenie w sylabusach przedmiotów form kształcenia praktycznego i zasad weryfikacji osiągnięcia przez studentów efektów umiejętnościowych w ramach poszczególnych przedmiotów. Także większego zaangażowania form i narzędzi opracowanej Uczelni platformy edukacyjnej wymaga kształcenie w trybie e-learningu, zwłaszcza przy weryfikacji osiągniętych przez studentów efektów kształcenia.

Uczelnia nie spełnia w pełni wymogów minimum kadrowego. Brakuje przynajmniej 1 nauczyciela samodzielnego i 1 niesamodzielnego (lub 2 osób z tytułem magistra posiadających doświadczenie praktyczne). Problem ten Uczelnia powinna jak najszybciej rozwiązać.

Uzasadnienie zmiany uprzednio sformułowanych ocen.

Tabela nr 3

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
Cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
Program studiów		X			
Zasoby kadrowe		X			
Wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Zespół Oceniający na podstawie odpowiedzi Uczelni na Raport po wizytacji zmienił odpowiednio formułowane w Raporcie oceny:

- (1) w zakresie kryterium 2 – z „znaczaco” na „w pełni”,
- (2) w zakresie kryterium 3 – z „znaczaco” na „w pełni”,
- (2) w zakresie kryterium 4 – z „częściowo” na „w pełni”,
- (3) w zakresie kryterium 8 – z „znaczaco” na „w pełni”.

Do zmiany oceny kryterium 2 upoważnienia dokonane przez Uczelnię rozszerzenie kierunkowych efektów kształcenia w zakresie umiejętności. Na konieczność tego rozszerzenia zwracał uwagę Zespół Oceniający. Uczelnia także odniosła się do uwag Zespołu Oceniającego wskazujących na konieczność podziału szczegółowych efektów kształcenia na efekty wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Karty przedmiotów zostały udostępnione na platformie edukacyjnej.

Opracowywane nowe karty przedmiotu zawierać będą informacje o wymiarze zajęć praktycznych z danego przedmiotu, ich formach a także o formach weryfikacji odpowiednich efektów kształcenia.

W odniesieniu do kryterium 3 Uczelnia zadeklarowała, że począwszy od roku ak 2015/2016 przyjęła do realizacji wskazówki udzielone przez Zespół Oceniający w zakresie prowadzenia zajęć e-learningowych. Uwagi Zespołu Oceniającego dotyczyły zwiększenia zakresu interaktywnych form prowadzenia tych zajęć.

Poprawiono także punktację ECTS nadając praktykom i seminarium dyplomowemu odpowiednie punkty, przy uwzględnieniu, iż liczba punktów w każdym semestrze nie może być mniejsza niż 30.

Zostały także spełnione wymogi minimum kadrowego (kryterium 4). Uczelnia przedstawiła właściwe oświadczenie jednego z pracowników samodzielnych pozwalające obecnie zaliczyć tę osobę do minimum kadrowego. Zmieniła się także struktura stopni i tytułów naukowych osób przedstawionych do minimum kadrowego, bowiem jedna z osób przedstawionych przez Uczelnię uzyskała stopień doktora habilitowanego.

Podsumowując, w minimum kadrowym znajduje się obecnie 3 pracowników samodzielnych, 4 doktorów oraz 4 osoby posiadające tytuł zawodowy magistra i znaczne doświadczenie zawodowe, zdobyte poza uczelnią w dziedzinie związanej z kierunkiem studiów.

Wymienione wyżej działania bezpośrednio wpływają na zwiększenie efektywności wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, także więc podniesiono ocenę w zakresie kryterium 8.